



תורה אור • מגילת אסתר • מאמר 11

ביאור על הני"ל

ביאור הנאמר לעיל



המצוות הנעשות בפועל ממש יוצרות כלים, ששורשם בעולם התוהו גבוה מן האור, ולכן הן מגיעות למעלה ממה שהמשיך אברהם; עבודה זו, שהחלה כמתן תורה, הושלמה בפורים, כאשר מסירות נפש ורצון שלמעלה מן השכל איחדו את היהודים, ולכן נאמר "קיבל" בלשון יחיד.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית



/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/11

הנקודה

המצוות הנעשות בפועל ממש יוצרות כלים, ששורשם בעולם התוהו גבוה מן האור, ולכן הן מגיעות למעלה ממה שהמשיך אברהם; עבודה זו, שהחלה במתן תורה, הושלמה בפורים, כאשר מסירות נפש ורצון שלמעלה מן השכל איחדו את היהודים, ולכן נאמר "קיבל" בלשון יחיד.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

מאמר זה מבאר את המאמר שלפניו, על הפסוק "וקבל היהודים את אשר החלו לעשות". אברהם קיים את התורה לפני שניתנה, באמצעות המשכת האור המקיף על ידי רצוא ושוב, ובכל זאת העובדה שלא קיבל את התורה בסיני נחשבת לחיסרון בו. התשובה טמונה ב"נעשה ונשמע": המצוות הן כלים, רמ"ח איברי המלך, והאור נמשך רק במקום שיש לו כלי, כשם שאש מאירה רק על פתילה. יתר על כן, הכלים באים מעולם התוהו ושורשם גבוה מן האורות, והמצוות הגשמיות, הנעשות בדברים שנפלו בשבירה, מגיעות לשורש זה, שאברהם לא יכול היה להגיע אליו. ה"סוס" של מתן תורה הוא בינה, שם ס"ג: הוא מעלה את ז"א ונוקבא מעל למדרגתם בשבת, ויורד אף לתחום הקליפות כדי לברר את המדות, כשם שהשכל יכול להתבונן אפילו בדבר שהוא שונא. בסיני רק החלה עבודה זו. תחת גזירת המן, מסירות נפש ורצון שלמעלה מן השכל איחדו את היהודים, ולכן "וקיבל" כתוב בלשון יחיד, והכתיב משמר את האחדות הזאת בהעלם בתוך כל יהודי.

מבנה

1	אברהם והאור המקיף	2-11
	אברהם המשיך את האור המקיף את כל העולמות באמצעות רצוא ושוב; מדוע העובדה שלא קיבל את התורה נחשבת לחיסרון בו יתבאר באמצעות "נעשה ונשמע".	
2	האור זקוק לכלי	8-31
	המצוות הן כלים, רמ"ח איברי ז"א; כשם שאש מאירה רק על פתילה, האור נמשך רק לתוך כלים, ולכן אהבה זקוקה לתורה ולמצוות ו"נעשה" קודם.	
3	שורשם הנעלה של הכלים	10-9
	הכלים באים מתוהו ומניצוצותיו שנפלו, ששורשם גבוה מן האורות של תיקון; המצוות הגשמיות מגיעות לשורש זה, שעבודתו של אברהם לא יכלה להגיע אליו.	
4	הסוס: עליית הבינה וירידתה	19-11
	ה"סוס", סוס בגימטריה פעמיים ס"ג, הוא בינה: בשבת הוא מעלה את ז"א ונוקבא למקום שאין לקליפות אחיזה בו, ויורד כדי לברר את המדות, כשם שהשכל יכול להתבונן אפילו בדבר שהוא שונא; ציפור האם, העומר, והלבוש והסוס של פורים מבטאים אותו דפוס.	
5	החל בסיני, הושלם בפורים	22-20
	בסיני רק החלה ברירת הכלים; תחת גזירת המן השלימה מסירות הנפש את העבודה, והלשון היחידאית "וקיבל", בדומה ל"וייחן ישראל", מראה את העם כאחד.	

הבנה מחלקת את האנשים למדרגות, אך תשוקת הלב של מסירות הנפש אחת אצל כולם; הכתיב "וקיבל" משמר את האחדות הנסתרת הזאת בכל יהודי, ואילו הקרי "וקיבלו" משקף את הכלים של כל אחד.

מושגים

אורות וכלים אורות וכלים

האור האלוני מתגלה רק במקום שיש כלי שמכיל אותו; המצוות הנעשות בפועל הן הכלים, ובלעדיהן האור מסתלק למקורו, כאש שאין לה פתילה.

רצוא ושוב רצוא ושוב

ההשתוקקות לה' והחזרה, האופן שבו הנשמה מקבלת אור שלמעלה מהשתלשלות; כך המשיך אברהם את אור המצוות.

תוהו ותיקון תוהו ותיקון

בעולם התוהו היו אורות גדולים בכלים שנשברו; הניצוצות שנפלו ממנו מושרשים למעלה מן האורות של תיקון, ולכן הכלים שנעשים מהם באמצעות המצוות ממשיכים אור רב יותר.

הסוס (ס"ג, בינה) סוס

סוס עולה בגימטריה פעמיים ס"ג; הוא בחינת בינה, הנושאת את ז"א ונוקבא למעלה ממדרגתם בשבת ויורדת לתחום הקליפות כדי לברר ולהפוך את המדות.

תשוקת הלב רעותא דלבא

רצון פשוט שלמעלה מהבנה, המתבטא במסירות הנפש תחת גזירת המן; בדרגה זו כל היהודים שווים, כאחד.

קרי וכתוב קרי וכתוב

הצורה הנקראת והצורה הכתובה של מילה; בביטוי "קיימו וקיבלו היהודים", הכתיב בלשון יחיד מבטא את מסירות הנפש הנסתרת שבכל יהודי, ואילו הקרי בלשון רבים מבטא את הקבלה הגלויה והמובחנת.

קטע 1 • 11-2

אברהם והאור המקיף

1 ביאור על הנ"ל

ביאור על האמור לעיל.

מאמר זה מבאר את המאמר שלפניו בתורה אור, העוסק בפסוק "וקבלו היהודים את אשר החלו לעשות". הוא עוסק לפי הסדר בנושאים שבמאמר הקודם: קיום התורה בידי אברהם, "נעשה ונשמע" ו"הסוס", ולאחר מכן מוסיף הסבר לכך שהמילה "קבל" מופיעה בלשון יחיד.

2 הנה ענין קיים אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום] כל התורה¹ עד שלא ניתנה² היינו שהמשיך אור מבחי" סוכ"ע שזהו קוטב ויסוד העיקר שבכל התורה ומצות שהוא להמשיך גלוי האור הסוכ"ע.

והנה, משמעות הדבר שאברהם אבינו עליו השלום קיים את כל התורה לפני שניתנה היא, שהמשיך אור מבחינת סוכב כל עלמין, שהוא הציר והיסוד העיקרי של כל התורה והמצוות: להמשיך גילוי של סוכב כל עלמין.

חז"ל מלמדים שאברהם קיים את כל התורה לפני שניתנה בסיני. אדמו"ר הזקן מסביר מה פירוש הדבר: אברהם המשיך אור מסוכב כל עלמין — אור גדול מכדי להיכנס אל תוך העולמות — והמשכת האור הזה היא הציר של התורה כולה ושל מצוותיה.

וכמבואר בדוכתי טובא. (עמ"ש בפסוק וזאת המצוה^{3,4} בפרי' [בפרשת] ואתחנן ובפסוק את שבתותי תשמרו) ולכך היה עבודתו בבחי' הלוך ונסוע⁵ שהוא רצוא ושוב^{6,7}.

כפי שמבואר במקומות רבים. (ראו מה שנכתב על הפסוק "וזאת המצוה" בפרשת ואתחנן, ועל הפסוק "את שבתותי תשמרו"). לכן הייתה עבודתו בבחינת "הלוך ונסוע", כלומר רצוא ושוב.

הסוגריים מפנים לשני מאמרים נוספים שבהם הדבר מוסבר. הפסוק אומר שאברהם הלך "הלוך ונסוע", ואדמו"ר הזקן מפרש זאת כרצוא ושוב — תנועתן של החיות בחזון יחזקאל: כמיהה עזה לה' ולאחריה חזרה.

כי ההמשכה מבחי' זו שלמעלה מההשתלשלות א"א שיהיה נמשך כ"א בדרך רצוא ושוב. ולכן גם עבודת האהבה דאברהם שנמשך מבחי' התבוננות דסוכ"ע היה

שכן המשכה מבחינה זו, שלמעלה מההשתלשלות, אינה יכולה להימשך אלא בדרך של רצוא ושוב. לכן גם עבודת האהבה של אברהם, שנבעה מהתבוננות בסוכב כל עלמין, הייתה

אור שלמעלה מההשתלשלות אינו יכול להתיישב בכלי קבוע, ולכן אפשר לקבלו רק בתנועות של התקרבות ונסיגה. גם אהבת ה' של אברהם, שנבעה מהתבוננות באור המקיף, פעלה בדרך זו.

ע"ד רצוא ושוב שאין כח בנפש להכיל את אור האהבה זו כי אם בבחי' רצוא ושוב (ועמ"ש ע"פ טוב לחסות^{8,9} ויש התבוננות שהיא כו' והלב קטן מהכיל כו' ע"ש).

בדרך של רצוא ושוב, שכן אין בנפש כוח להכיל את אור האהבה הזאת אלא בדרך של רצוא ושוב. (וראו מה שנכתב על הפסוק "טוב לחסות": יש התבוננות שהיא כו', והלב קטן מלהכיל כו'; ראו שם.)

הנפש אינה יכולה להכיל אהבה עזה כל כך באופן יציב; היא יכולה רק להתקרב אליה בהתלהבות ולשוב לאחור. הסוגריים מפנים למאמר על "טוב לחסות בה", העוסק בהתבוננות שהלב קטן מלהכיל.

אך להבין מה שלפעמים נחשב לו לגרעון מה שלא זכה לתורה ומצוות שניתן בסיני. זה יובן בביאור ענין פ"י נעשה ונשמע.^{10,11}

אך כדי להבין מדוע נחשב לו לעיתים לחיסרון שלא זכה לתורה ולמצוות שניתנו בסיני, יש לבאר את משמעות "נעשה ונשמע".

אולם לעיתים נחשב לאברהם חיסרון בכך שלא קיבל את התורה והמצוות שניתנו בסיני. כדי להסביר זאת, המאמר עובר לדברי ישראל בסיני, "נעשה ונשמע", ולסדר שבו נאמרו.

והוא כי נעשה פ"י הכלים ע"ד רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא שהן בחי' כלים לגלוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה¹² כמו שהאבר הוא כלי לחיות הנמשך מן הנפש.¹³

והעניין הוא ש"נעשה" פירושו הכלים, על דרך מאמר חז"ל: "רמ"ח פקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא". הם בחינת כלים לגילוי אור אין סוף ברוך הוא, כשם שאיבר הוא כלי לחיות הנמשכת מן הנפש.

"נעשה" מייצג את הכלים. כל אחת מרמ"ח מצוות עשה נקראת "איבר של המלך": כשם שאיבר הוא הכלי שבאמצעותו פועלת חיות הנפש, כך כל מצווה היא כלי לגילוי אור אין סוף.

קטע 2 • 31-8

האור זקוק לכלי

3 ופ"י נשמע הוא האור שנמשך לתוך הכלי ע"י קיום מצוה זו. ומה שהקדימו נעשה לנשמע¹⁴

ו"נשמע" פירושו האור שנמשך אל תוך הכלי באמצעות קיום מצווה זו. והסיבה לכך שהקדימו "נעשה" ל"נשמע"

המילים "נשמע" פירושו האור שממלא את הכלי כאשר מקיימים מצווה. חז"ל משבחים את ישראל על שאמרו "נעשה" לפני "נשמע", והמאמר מסביר כעת את סדר הדברים הזה.

היינו לפי שהמצות שהם הכלים הם הגורמים שיבואו האורות וימשכו ויתפשטו בכלים ואם לא הכלים לא היו האורות נמשכים כלל.

היא שהמצוות, שהן הכלים, הן הגורמות לאורות לבוא, להימשך ולהתפשט בתוך הכלים; ולולא הכלים, האורות לא היו נמשכים כלל.

המצוות קודמות משום שהן הכלים, ובלי כלים האורות לא היו נמשכים כלל. העשייה מכשירה מקום לשמיעה.

ויובן זה ע"פ שני דרכים. הא' ע"פ מ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא.¹⁵ כי

אפשר להבין זאת בשתי דרכים. הראשונה היא על פי הכתוב: "כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא". שכן,

ההסבר הראשון מבוסס על הפסוק "כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא". משל האש שיובא בהמשך מראה כיצד האור תלוי בכלי.

הנה יש די' יסודות ארמ"ע [אש רוח מים עפר] ויסוד האש הוא למעלה מרוח מים עפר כי הוא תחת גלגל הירח. ויש חקירה בין החוקרים במהותו.¹⁶

הנה, יש ארבעה יסודות: אש, רוח, מים ועפר, ויסוד האש נמצא למעלה מן הרוח, המים והעפר, שכן הוא נמצא [ישירות] מתחת לגלגל הירח. ויש מחלוקת בין הפילוסופים בנוגע למהותו.

המדע של אותה תקופה גרס שיש ארבעה יסודות, ויסוד האש הוא הגבוה שבהם ונמצא ממש מתחת לגלגל הירח. הפילוסופים נחלקו בשאלה מהו אותו יסוד אש.

4 והנה הקושיא מפני מה יש חשך כלילה. והתירוץ הוא שאור ואש הנאחז בפתילה ועצים זהו הארה והשפעה מיסוד האש.

כעת נשאלת השאלה: מדוע יש חושך כלילה? התשובה היא שהאור והאש האוחזים בפתילה וכעצים הם הארה והמשכה מיסוד האש.

אם יסוד האש, שהוא מעין אור, נמצא תמיד למעלה, מדוע הלילה חשוך? התשובה היא שהלהבה שאנו רואים בפתילה או בעצים אינה אלא הארה והמשכה מיסוד האש.

אבל יסוד האש עצמו הוא המקור של האור והאש אינו כלל ע"ד מהות האש שבפתילה ורק אש שבפתילה הוא הארה והמשכה ממנו.

אבל יסוד האש עצמו הוא מקור האור והאש, ואין הוא דומה כלל במהותו לאש שבפתילה; רק האש שבפתילה היא הארה והמשכה ממנו.

יסוד האש עצמו, מקורם של כל האור והאש, אינו דומה כלל ללהבה שבפתילה. להבת הפתילה היא רק קרן הנמשכת ממנו.

5 ולכן מיסוד האש עצמו אינו נמשך כלל אור והארה כ"א אחר שנמשך האש בפתילה אז הוא מאיר.

לכן, מעצם יסוד האש לא נמשכים כלל אור או הארה; רק לאחר שהאש נאחזת בפתילה היא מאירה.

אש היסוד אינה מאירה למטה מעצמה; רק כשהאש נאחזת בפתילה היא מאירה. משום כך הלילה יכול להיות חשוך אף שאש היסוד נמצאת תמיד.

אמנם אנו רואים מי הוא הגורם שיומשך האש ממקורו האש היסודי זהו הפתילה והעצים שהן

אולם אנו רואים מה גורם לאש להימשך ממקורה, אש היסוד: הפתילה והעצים, שהם

מה שמושך את האש ממקורה, אש היסוד, הם הפתילה והעצים. הם הגורמים להופעת האור למטה.

הכלים שבהן נאחז האור ואז נמשך ומאיר ומתגלה למטה משא"כ בהעדר הפתילה מסתלק האש למקורו האש היסודי מהגילוי אל ההעלם ונעשה חשך למטה.

הכלים שבהם נאחז האור, ואז הוא נמשך למטה, מאיר ומתגלה; ואילו בהיעדר הפתילה, האש מסתלקת למקורה, אש היסוד, מן הגילוי אל ההעלם, ולמטה נעשה חושך.

הפתילה והעצים הם כלים שבהם נאחז האור, ולכן הוא מאיר ומתגלה למטה. כאשר מסלקים את הפתילה, האש חוזרת למקורה ועוברת מן הגילוי אל ההעלם, ולמטה נעשה חושך.

6 והנמשל יובן למעלה שיש אור וכלי בע"ס [בעשר ספירות].¹⁷ האור הוא גילוי והמשכה מהמאציל העליון

בי"ה והכלי הוא בחי ע"ס [עשר ספירות] חו"ב [חכמה ובינה] חג"ת [חסד גבורה תפארת] כו' שהן בחי כלים שבהן נמשך ונאחז האור מאין סוף ברוך הוא.

ההקבלה [שבמשל] תובן למעלה: בספירות יש אור וכלי. האור הוא גילוי והמשכה מן המאציל העליון, ברוך הוא, והכלי הוא בחינת עשר הספירות — חכמה ובינה, חסד, גבורה ותפארת וכו' — שהן בחינת כלים, שבהם נמשך ונאחז האור מאין סוף, ברוך הוא.

כעת מיישמים את המשל למעלה. בספירות יש אורות וכלים: האור הוא גילוי מה, המאציל העליון, והכלים הם הספירות עצמן — חכמה, בינה, חסד והשאר — שבהן נתפס האור מאין סוף.

והנה מעשה המצות שנקר' [שנקרא / שנקראת / שנקראות] רמ"ח אברין זהו היותן בחי כלים דעשר ספירות כנודע וע"כ על ידי קיום המעשה שהוא עשיית רבוי הכלים היינו טפ"ט [ט' פעמים ט'] עולה פ"א.¹⁸

והנה מעשה המצוות, הנקראות "רמ"ח איברים", הוא משום שהן בחינת הכלים של עשר הספירות, כידוע. לכן, על ידי קיום המעשים, שהוא יצירת ריבוי כלים, כלומר: תשע כפול תשע עולה שמונים ואחת,

המצוות המעשיות נקראות "רמ"ח איברים" משום שהן כלים של הספירות. עשייתן מרכה את הכלים, והמאמר מתחיל למנות אותם: תשע כפול תשע הם שמונים ואחת.

7 ובכל אחד יש ראש תוך סוף עולה רמ"ג וה"ח [וה' חסדים] המגדילין נמצא זהו בחי' רבוי הכלים שכל ספירה כלולה מטי' ומג' בחי' ראש תוך סוף

ובכל אחד מהם יש ראש, תוך וסוף, ובסך הכול 243, וכן חמשת החסדים המביאים אותם לידי גדילה. נמצא שזו ריבוי הכלים: כל ספירה כלולה מתשע, וכל אחת מהן משלוש בחינות — ראש, תוך וסוף,

לכל אחד משמונים ואחד המרכיבים יש ראש, תוך וסוף, ובסך הכול 243; יחד עם חמשת החסדים המביאים לידי גדילה מתקבלים 248, כמניין האיברים. זהו ריבוי הכלים: כל ספירה כלולה מתשע, ולכל אחת מהן ראש, תוך וסוף.

וגם הגדלתן ע"י ה"ח [ה' חסדים] והוא תקון והגדלת אברים וכלים דז"א כמ"ש בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל] בדרוש עבור יניקה מוחין.

וגם הגדלתם נעשית באמצעות חמשת החסדים. זהו תיקון והגדלת האיברים והכלים של ז"א, כפי שכתוב בכתבי האריז"ל בדרוש על עיבור, יניקה ומוחין.

חמשת החסדים מגדילים את הכלים, וכל זה הוא תיקון והגדלת האיברים והכלים של ז"א. האריז"ל מתאר זאת בדרושים על שלבי גדילתו של ז"א: עיבור, יניקה ומוחין.

8 וזהו פי' נעשה והיינו שע"י הצדקה וג"ח [וגמילות חסדים] מתקנים ועושים בחי' חסד דרועא ימינא¹⁹ דז"א כו'. וכן בכל המצות מתקנים בחי' כלי פ'.

וזהו פירוש "נעשה": באמצעות צדקה וגמילות חסדים מתקנים ויוצרים את בחינת חסד, "הזרוע הימנית" של ז"א, וכו'. וכך גם בכל המצוות: מתקנים את בחינת הכלי המסוים.

המילים "נעשה" פירושן שכל מצווה בונה כלי מסוים למעלה. צדקה וגמילות חסדים מתקנות את חסד, המכונה "הזרוע הימנית" של ז"א, וכל מצווה אחרת מתקנת בדומה לכך את הכלי שלה.

ועי"ז דוקא ונשמע שימושכו האורות בכלים והיינו תוספת אור וגלוי מא"ס ב"ה מחמת רבוי הכלים שבהן יומשך ויתאחז האור. משא"כ בהעדר הכלי מסתלק האור למקורו ושרשו במאציל העליון ב"ה.

ודווקא על ידי כך [מגיעים] ל"ונשמע": האורות נמשכים אל הכלים, כלומר, יש תוספת אור וגילוי מאין סוף ברוך הוא, בזכות ריבוי הכלים שבהם האור נמשך ונאחז. לעומת זאת, בהיעדר כלי, האור מסתלק למקורו ולשרשו, במאציל העליון ברוך הוא.

אחר כך מגיע "ונשמע": האורות נמשכים אל הכלים, וככל שיש יותר כלים, כך יש יותר אור וגילוי מאין סוף. בלי כלי, האור מסתלק למקורו בה', המאציל.

וזהו כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא²⁰ כמשל האש שבהעדר הפתילה מסתלק האש לשרשו (ועמ"ש ע"פ הזהר²¹ בפרי' [בפרשת] בלק ע"פ שחורה אני²² כו').

וזהו [פירוש] "כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא", בדומה לאש, שבהיעדר פתילה היא מסתלקת לשורשה. (ועיינו במה שנכתב על הזהר בפרשת בלק, על הפסוק "שחורה אני" וכו').

לכן הי' מכונה "אש אוכלה": בדומה לאש שמסתלקת לשורשה כשאין פתילה, האור האלוקי שאינו מוצא כלי חוזר למקורו. ההערה שבסוגריים מפנה להסבר הפסוק "שחורה אני" בהקשר של הזהר בפרשת בלק.

ולכן אמרו"ל: [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ולא עם הארץ חסיד.²³ פי' כי חסיד היינו בחי' מדת האהבה שנקי חסד.

לכן אמרו חז"ל: "ולא עם הארץ חסיד". פירוש הדבר הוא שחסיד הוא מי שמידתו היא אהבה, הנקראת חסד. המשנה אומרת שעם הארץ אינו יכול להיות חסיד. חסיד הוא מי שמידתו אהבה, חסד, והמאמר מסביר בהמשך מדוע אהבה כזאת זקוקה לתורה.

והנה ואהבת הוא²⁴ בגימטריא ב"פ [ב' פעמים] אור. וכל אור אינו מאיר ונמשך כ"א כשיש לו כלי²⁵ במה שיתאחז דוקא

והנה, "ואהבת" עולה בגימטריה פעמיים אור. שום אור אינו מאיר או נמשך אלא כאשר יש לו כלי שבו הוא יכול להיאחז דווקא;

"ואהבת" עולה בגימטריה 414, פעמיים "אור" (207): אהבה היא אור. האור מאיר רק כאשר יש לו כלי שיחזיק אותו.

לכן להיות בחי' אורות האהבה מתגלים בנפש הוא דוקא ע"י כלים שהן הן התורה ומצות וממילא מובן דעם הארץ שאינו בתורה ומצות א"א לו כלל להיות נמשך בו אור האהבה.

לכן, כדי שאורות האהבה יתגלו בנפש, הדבר נעשה דווקא באמצעות כלים, והם התורה והמצוות. ומובן מאליו שעם הארץ, שאינו עוסק בתורה ובמצוות, אינו יכול כלל שהאור של האהבה יימשך לתוכו.

אורות האהבה מתגלים בנפש רק באמצעות כלים, שהם התורה והמצוות. לכן מי שאינו עוסק בתורה ובמצוות אינו מחזיק כלי, והאור של האהבה אינו יכול להימשך לתוכו.

וזהו שהקדימו נעשה לנשמע²⁶ וזהו שכתוב (מלכים ב' ס"ד ד') אין עוד כלי ויעמוד השמן.²⁷ ואילו היו עוד כלים היה עוד רבוי המשכת האורות כו' והוא מטעם הנ"ל.

וזהו הטעם לכך שהקדימו "נעשה" ל"נשמע". וזהו שכתוב (מלכים ב' פרק ד'): "אין עוד כלי, ויעמוד השמן". אילו היו עוד כלים, הייתה נמשכת כמות גדולה עוד יותר של אורות וכו', וזאת מהטעם שהוזכר לעיל.

לכן "נעשה" קודם ל"נשמע". נסו של אלישע ממחיש זאת: השמן של האלמנה זרם כל עוד היו כלים, וכשלא היה עוד כלי, השמן נעצר; אילו היו עוד כלים, היה עוד שמן, כשם שריבוי כלים גורם לריבוי האור הנמשך.

והדרך השני בפ"י שהקדימו נעשה לנשמע ולא עם הארץ חסיד הוא מפני שהכלים שרשם גבוהים מן האורות²⁸ ולכך הוא שבהם ועל ידם נמשך ומתגלה האור.²⁹

והדרך השנייה להסביר מדוע הקדימו "נעשה" ל"נשמע", ומדוע "ולא עם הארץ חסיד", היא ששורש הכלים גבוה משורש האורות. לכן האור נמשך ומתגלה בתוך הכלים ובאמצעותם.

לפי ההסבר השני, שורש הכלים גבוה משורש האורות. משום כך האור נמשך ומתגלה דווקא בתוך הכלים ובאמצעותם.

קטע 3 • 91-10

שורשם הנעלה של הכלים

9 והוא כנודע מענין שבירת הכלים דתהו ורפ"ח נצוצין שהם גבוהים יותר מעולם התקון. ולכן האדם ניזון ומקבל חיות מדצ"ח [מדומם צומח חי] אף שהם למטה ממנו במדרג' [במדרגה / במדרגת] אלא משום ששרשם מעולם התהו

וכידוע מעניין שבירת הכלים דתהו ורפ"ח ניצוצין, שהם נעלים מעולם התיקון. לכן האדם ניזון ומקבל חיות מן הדומם, הצומח והחי, אף שהם למטה ממנו במדרגה; [וזאת] משום ששורשם מעולם התהו,

שורשם הנעלה של הכלים מוסבר באמצעות שבירת הכלים דתהו: הכלים נשברו, ומתוכם נפלו רפ"ח ניצוצות, הנעלים מעולם התיקון שבא אחריו. לכן האדם ניזון מן הדומם, הצומח והחי, אף שהם נמוכים ממנו במדרגה: שורשם בתהו.

ולכן נפלו למטה יותר עד"מ אבן הנופלת מן החומה³⁰ שכל שתפול מן הגובה ביותר אזי תפול למטה בריחוק יותר.

ולכן נפלו למטה יותר, בדרך משל, כאבן הנופלת מן החומה: ככל שהיא נופלת מגובה רב יותר, כך היא מגיעה למקום נמוך ורחוק יותר.

משום ששורשם נעלה כל כך, הם נפלו למטה יותר, כמו אבן הנופלת מחומה: ככל שנפלה מגובה רב יותר, כך היא מגיעה למקום נמוך ורחוק יותר. נמצא שמה שנפל למקום הנמוך ביותר בא ממקום נעלה ביותר.

10 והנה כל המצות מעשיות נעשים הכל בדברים שנפלו בשבה"כ [בשבירת הכלים] כמו תרומות ומעשרות בצומח כו'. קרבנות בחי כו'. וגם התפלה והתלמוד תורה הרי הדיבור הוא גשמי וגם נלקח מחיות שאכל וניזון כו'.

והנה, כל המצוות המעשיות נעשות בדברים שנפלו בשבירת הכלים, כגון תרומות ומעשרות מן הצומח וכו', וקרבנות מן החי וכו'. גם התפילה ולימוד התורה נעשים באמצעות הדיבור, שהוא גשמי, וגם ניזון מהחיות של המאכל שאדם אכל וכו'.

כל מצווה מעשית נעשית באמצעות דברים שנפלו בשבירת הכלים: תרומה ומעשרות מן התבואה, וקרבנות מן החי. גם התפילה ולימוד התורה נעשים באמצעות הדיבור, שהוא גשמי וניזון מן המאכל שאדם אכל.

לכן כ"ז [כל זה] הוא תקון הכלים שנשכרו ורפ"ח נצוצין הניל להיות נכלל ברמ"ח אברין דמלכא שהוא בחי' ז"א שהוא מעולם התקון ועי"ז נמשך האורות בז"א כו'

לכן, כל זה הוא תיקון הכלים שנשכרו ורפ"ח הניצוצות הנזכרים לעיל, כדי שייכללו ברמ"ח איברי המלך, שהם בחינת ז"א, השייך לעולם התיקון; ועל ידי כך נמשכים האורות בז"א וכו'.

כל המצוות מתקנות אפוא את הכלים שנשכרו ואת רפ"ח הניצוצות, ומעלות אותם אל רמ"ח איברי המלך, ז"א, השייך לעולם התיקון. באמצעות כך נמשכים האורות בז"א.

והאורות הם מעולם התקון וא"כ שרש הכלים שהן מעולם התהו הרי הם גבוהים בשרשם מהאור רק שירדו להיות כלים

האורות הם מעולם התיקון. אם כן, שורש הכלים, שהם מעולם התהו, גבוה משורש האור; אלא שהם ירדו כדי להיות כלים.

האורות שייכים לעולם התיקון, ואילו הכלים באים מעולם התהו, ולכן שורשם גבוה משורש האור. הם ירדו רק כדי לשמש כלים.

לכן מ"מ בהם ועל ידם דוקא נמשך האור וכמו שהמאכל מחיה את האדם כו' מצד שבשרשו הוא נלקח ממקום גבוה יותר.

לכן, אף על פי כן, דווקא בהם ועל ידם נמשך האור, כמו שהמאכל מחיה את האדם וכו', מפני ששורשו נלקח ממקום גבוה יותר.

משום כך האור נמשך דווקא בכלים ועל ידם. כך גם המאכל מקיים את האדם, מפני ששורשו בא ממקום גבוה יותר משורש חיותו.

(ועמ"ש ע"פ ראשי המטות^{31,32} ג"כ מזה וע"פ כי ביום הזה יכפר)³³ והנה אברהם שקיים כל התורה היינו שהמשיך האור הנמשך ע"י המצות המשיך זה ע"י עבודתו ברצוא ושוב כו'

(ועיינו גם במה שנכתב על הפסוק "ראשי המטות", וכן על הפסוק "כי ביום הזה יכפר"). והנה, אברהם שקיים את כל התורה, כלומר, המשיך את האור הנמשך באמצעות המצוות, המשיך אור זה בעבודתו ברצוא ושוב וכו';

ההערה שבסוגריים מפנה לשני דיונים נוספים, על הפסוקים "ראשי המטות" ו"כי ביום הזה יכפר". אברהם המשיך את האור שהמצוות ממשיכות, אך עשה זאת בעבודתו הפנימית של רצוא ושוב.

אך הכלים הנעשים ע"י עשיית המצות בפועל ממש זה ודאי לא היה יכול לקיים כיון שעדיין לא ניתנה תורה כלל במעשה כו'

אבל את הכלים הנעשים על ידי קיום המצוות בפועל ממש, ודאי שלא יכול היה לקיים, שהרי התורה עדיין לא ניתנה כלל באופן של מעשה וכו'.

מה שאברהם לא יכול היה לעשות הוא ליצור את הכלים שנעשים דווקא בקיום המצוות בפועל ממש, שכן התורה עדיין לא ניתנה כדי לקיימה במעשה.

וכיון שבשרש התקון הכלים גבוה יותר ע"י קיום התומ"צ [התורה ומצות] בפו"מ [בפועל ממש] זהו גבוה יותר ממה שקיים אברהם כו' (ועמ"ש בד"ה משה ידבר):^{34,35}

ומכיוון ששורש תיקון הכלים גבוה יותר, הרי שעל ידי קיום התורה והמצוות בפועל ממש מגיעים למדרגה גבוהה יותר מזו שאלה הגיע אברהם וכו'. (ועיינו כמה שנכתב בד"ה "משה ידבר").

מכיוון ששורש תיקון הכלים גבוה יותר, קיום התורה והמצוות בפועל ממש מגיע למדרגה גבוהה יותר מזו שאברהם הגיע אליה. בכך מתבאר מדוע אי-קבלת התורה בסיני נחשבת לחיסרון אצלו.

קטע 4 • 111-19

הסוס: עליית הבינה וירידתה

11 והנה על ענין המשכה זו נאמר במתן תורה כי תרכב על סוס³⁶ כו'. סוס בגימטריא כ"פ [ב' פעמים] ס"ג [שם ס"ג].

והנה, על המשכה זו נאמר במתן תורה: "כי תרכב על סוס" וכו'. "סוס" בגימטריה עולה פעמיים ס"ג.

המשכה זו באמצעות המעשה היא שעליה נאמר הפסוק בקשר למתן תורה: "כי תרכב על סוס", מרכבותיך ישועה". המילה "סוס" עולה בגימטריה 126, פעמיים 63, שהוא ערכו של שם ס"ג, אחד מאופני המילוי של שם הוי'.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גבי סוס שרוחו גסה עליו.³⁷ והוא ב' בחינות מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. ופירוש מלמטה למעלה הוא כענין עליית העולמות בשבת³⁸ כי

וכפי שאמרו רבותינו ז"ל על הסוס, שרוחו גסה עליו. ויש כאן שתי בחינות: מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. פירוש "מלמטה למעלה" הוא בדומה לעליית העולמות בשבת, כי

חז"ל אומרים שרוחו של הסוס גסה עליו, והסוס נושא את רוכבו למקומות שלא היה יכול להגיע אליהם בכוחות עצמו. ל"סוס" זה יש שתי בחינות: מלמטה למעלה ומלמעלה למטה. "מלמטה למעלה" הוא בדומה לעליית העולמות בשבת.

הנה בחול הוא ירידת כלים דו"נ [דועיר אנפין ונוקבא] דאצילות בזו"נ [בזעיר אנפין ונוקבא] דבי"ע כדי ללקט ניצוצים ולברר בירורים כל ששת ימי המעשה.

הנה, בימות החול יורדים הכלים של ז"א ונוקבא דאצילות אל ז"א ונוקבא דבי"ע, כדי ללקט ניצוצות ולברר בירורים כמשך כל ששת ימי המעשה.

בימות החול יורדים הכלים של ז"א ונוקבא דאצילות אל הבחינות המקבילות בעולמות התחתונים, בריאה, יצירה ועשיה. שם, במשך ששת ימי המעשה, הם מלקטים ניצוצות ומבררים את הדרוש בירור.

12 ועייז בשבת הוא עליית זי"ג [זעיר אנפין ונוקבא] שעליה זו היא עייז בירור נצוצים הנ"ל ששרשם גבוה מזי"א

שהוא בחי' שם מ"ה [שם מ"ה]

וכך, באמצעות זאת, בשבת מתרחשת עליית זי"א, המדות, ונוקבא, המלכות. עלייה זו נעשית באמצעות בירור הניצוצות שהוזכרו לעיל, ששרשם גבוה מזי"א, שהוא בחינת שם מ"ה (45);

עבודת ימי החול מביאה לעליית זי"א ונוקבא בשבת. העלייה נובעת מבירור הניצוצות, ששרשם גבוה מזי"א, בחינת שם מ"ה (45).

כי הם נפלו בשבירה מזי"ת [מזי תחתונות] דס"ג [דשם ס"ג] 39 ונפלו בשם ב"ן [שם ב"ן] וכשמתבררים עולים

לשרשם בס"ג [בשם ס"ג] שהוא למעלה משם מ"ה [שם מ"ה]

שהרי הם נפלו בשבירה משבע הספירות התחתונות של ס"ג (63), ונפלו בשם ב"ן (52); וכשהם מתבררים, הם עולים לשרשם בס"ג, שהוא למעלה משם מ"ה.

הניצוצות נפלו בשבירה משבע הספירות התחתונות של ס"ג (63) אל שם ב"ן (52). לאחר בירורם הם חוזרים לשרשם בס"ג, שהוא למעלה ממ"ה.

ולכן לעי"ל [לעתיד לבוא] כשיושלם כל הבירורים תהיה המלי' שהיא שם ב"ן [שם ב"ן] עטרת בעלה 40 שם

מ"ה [שם מ"ה] עייז שתעלה בבחינת ס"ג [שם ס"ג].

ולכן לעתיד לבוא, כאשר יושלמו כל הבירורים, תהיה המלכות, שהיא שם ב"ן, "עטרת בעלה", שם מ"ה, בכך שתעלה לבחינת ס"ג.

לכן לעתיד לבוא, כאשר יושלמו כל הבירורים, תעלה המלכות, שהיא שם ב"ן, למעלה מזי"א, בעלה, ותהיה "עטרת בעלה", משום שתעלה לבחינת ס"ג.

13 וזהו לעי"ל [לעתיד לבוא] ליום שכולו שבת. 41 ואמנם מעין זה יש בכל שבת שעייז בירור ניצוצים הנ"ל דשם

ב"ן [שם ב"ן] בששת ימי המעשה נעשה עלייה גדולה בשבת לבחי' ס"ג [שם ס"ג].

וזהו [הפירוש של] זמן העתיד לבוא, "יום שכולו שבת". אולם מעין זה קיים בכל שבת: באמצעות בירור הניצוצות של שם ב"ן שהוזכרו לעיל, בששת ימי המעשה, מתרחשת בשבת עלייה גדולה לבחינת ס"ג.

הזמן העתיד לבוא נקרא "יום שכולו שבת". בכל שבת יש מעין טעימה ממנו: הניצוצות של ב"ן, שהתבררו בששת ימי המעשה, עולים לבחינת ס"ג.

והוא כענין העלייה להיות גילוי אורות דתהו שהיו גדולים מאורות דתקון כו'

וזה דומה לעלייה [שמביאה] לגילוי אורות התהו, שהיו גדולים מאורות התיקון וכו'.

עלייה זו מביאה לגילוי אורות התהו, שהיו גדולים מאורות התיקון.

(דאף שמבואר לעיל שבתקון נעשה רבוי האורות ע"י רבוי הכלים היינו רבוי דוקא אבל מהות עצם האור היה בתהו גדול יותר שלכך לא הכילום הכלים מגודל תוקף גדולת האור כו')

(אף שלעיל הוסבר שבתקון התרבו האורות באמצעות ריבוי הכלים, הכוונה היא לריבוי דווקא; אך עצם מהותו של האור הייתה גדולה יותר בתוהו, ולכן הכלים לא יכלו להכיל את האורות, בשל עוצמתו וגודלו הרב של האור וכו').

אין בכך סתירה למה שנאמר לעיל, שבתקון יש יותר אורות משום שיש בו יותר כלים: בתקון יש ריבוי אורות, אך במהותו אור התוהו היה גדול יותר. עוצמתו הייתה כה רבה, עד שהכלים לא יכלו להכיל אותו.

וזהו בחי' הסוס שמוליך למעלה האדם ז"ינ [זעיר אנפין ונוקבא] מלמטה למעלה למקום שלא יוכלו לעלות בעצמן היינו למעלה משם מ"ה [שם מ"ה] דז"א.

וזהו בחינת הסוס, הנושא את הרוכב — ז"א ונוקבא — מלמטה למעלה, אל מקום שאינם יכולים לעלות אליו בכוחות עצמם, כלומר למעלה משם מ"ה של ז"א.

זהו "הסוס": הוא נושא את הרוכב, ז"א ונוקבא, למקום שאינם יכולים להגיע אליו בכוחות עצמם, למעלה משם מ"ה של ז"א.

והוא בס"ג [בשם ס"ג] דבינה. ולכן נק' בינה בזוהר עלמא דחירות ונק' יובלא עלאה וקראתם דרור⁴² מפני שהוא בחי' גבוה מאד שאין לחיצונים יניקה שם כלל.

וזהו ס"ג שבבינה. לכן הבינה נקראת בזוהר "עולם החירות", ונקראת "יובל העליון", ועליה נאמר "וקראתם דרור", מפני שזו בחינה גבוהה מאוד, שאין לחיצונים יניקה ממנה כלל.

המקום הזה הוא ס"ג שבבינה. לכן הבינה נקראת בזוהר "עולם החירות" ו"יובל העליון", כדברי הפסוק "וקראתם דרור": היא גבוהה כל כך, שהקליפות, הכוחות החיצוניים, אינן יכולות לינוק ממנה כלל.

(שיניקתן רק מזו"נ [מזעיר אנפין ונוקבא] שהם ז' מדות שהיה בהן שבה"כ [שבירת הכלים] משא"כ בג"ר [בג' ראשונות] כו'. ומש"ל [ומה שכתוב לעיל] שבס"ג [שבשם ס"ג] היה השבירה היינו בז"ת [בז' תחתונות] שהם המדות שרש זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] כו'. משא"כ בבינה שהיא ג"ר [ג' ראשונות] כו')

(שהרי יניקתם היא רק מז"א ונוקבא, שהם שבע המדות שבהן הייתה שבירת הכלים, ולא משלוש הראשונות וכו'. ומה שנכתב לעיל שהשבירה הייתה בס"ג, הכוונה היא לשבע התחתונות, שהן המדות, שורש ז"א ונוקבא וכו'; אך לא לבינה, שהיא משלוש הראשונות וכו').

הכוחות החיצוניים יונקים רק מז"א ונוקבא — משבע המדות שבהן אירעה שבירת הכלים — ולא משלוש הספירות הראשונות. כשנאמר לעיל שהשבירה הייתה בס"ג, הכוונה הייתה רק לשבע הספירות התחתונות של ס"ג, שהן שורש ז"א ונוקבא, ולא לבינה, הנכללת בשלוש הראשונות.

וענין מלמעלה למטה היינו שזה גופא להיות בירור והתהפכות המדות הוא ע"י המשכה מבינה שהוא בחי' ס"ג [שם ס"ג].

ופירוש "מלמעלה למטה" הוא שעצם בירור המדות והפיכתן נעשים באמצעות המשכה מבינה, שהיא בחינת ס"ג.

הכיוון האחר, מלמעלה למטה, פירושו שעצם בירור המדות והפיכתן נעשים באמצעות המשכה מבינה, שהיא בחינת ס"ג.

וכמו ספירת העומר שהוא בירור ז' מדות⁴³ דנה"ב [דנפש הבהמית] הוא דוקא ע"י שממשיכים מקיפים דאימא⁴⁴ שע"ז נאמר וספרתם לכם ממחרת השבת⁴⁵ כו'. שהבינה נק' מחרת השבת כמ"ש במ"א.

וכמו בספירת העומר, שהיא בירור שבע המדות של הנפש הבהמית, בירור זה נעשה דווקא באמצעות המשכת המקיפים של אימא, שעל כך נאמר "וספרתם לכם ממחרת השבת" וכו'; שכן הבינה נקראת "מחרת השבת", כפי שמוסבר במקום אחר.

כך גם בספירת העומר: שבע המדות של הנפש הבהמית מתבררות באמצעות המשכת האורות המקיפים של אימא (בינה). סופרים "ממחרת השבת", ו"מחרת השבת" היא הבינה.

14 וזהו ענין תבא אמו דוקא ותקנח⁴⁶ כו'. וכן יוה"כ [יום הכפורים] מחילת עונות נושא עון ע"י תבא אמו כו' וזהו פירוש "תבוא אמו" דווקא, "ותקנח" וכו'. וכך גם ביום הכיפורים, מחילת העוונות ו"נושא עוון", הן באמצעות "תבוא אמו" וכו'.

תפקידה של בינה לטהר נרמז באמירה "תבוא האם ותקנח" אחרי בנה. כך גם הכפרה של יום הכיפורים, כאשר ה' "נושא עוון", באה באמצעות ה"אם" — בינה, המכונה אימא.

גם כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער החשמל פ"א כפי כניסת הכלים לתבונה מבפנים כן בחי' האור שלה מלוכש מבחוץ⁴⁷ כו'.

וכן כתוב בעץ חיים, שער החשמל, פרק א: כפי כניסת הכלים של תבונה מבפנים, כך בחינת האור שלה מתלבשת מבחוץ וכו'.

בעץ חיים של האר"י, בשער החשמל, פרק א, נאמר אותו רעיון: כשם שכלי תבונה, הבינה התחתונה של בינה, נכנסים בתוך ז"א, כך האור שלה מתלבש עליו מבחוץ כלבוש.

15 וע"ש שכל זה התקון הוא כדי לדחות החיצונים מזו"נ [מזעיר אנפין ונוקבא] שהוא דוקא ע"י המשכת אור הבינה מבפנים ומבחוץ כו'

ועיין שם, שכל התיקון הזה נועד לדחות את החיצונים מזו"א ומנוקבא, והדבר נעשה דווקא על ידי המשכת אור הבינה מבפנים ומבחוץ וכו'.

עץ חיים מסביר שם שכל הסדר הזה נועד לדחות את החיצונים מזו"א ומנוקבא. הדבר נעשה דווקא על ידי המשכת אור הבינה לתוכם מבפנים ומסביבם מבחוץ.

והוא ענין לבוש החשמל⁴⁸ דבינה שמלביש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] בשביל שלא יינקו מהן החיצונים הרי כל זה על ידי הבינה.

וזהו ענין לבוש החשמל של הבינה, המלביש את ז"א ואת נוקבא כדי שהחיצונים לא יינקו מהם. נמצא שכל זה נעשה על ידי הבינה.

זהו לבוש החשמל של הבינה, המלביש את ז"א ואת נוקבא כדי שהחיצונים לא יוכלו לינוק מהם. לכן ההגנה נעשית כולה באמצעות הבינה.

16 ומזה יובן ענין סוס שמלמעלה למטה היינו שנמשך אפי' [אפילו] למטה במקום הקליפות לברר ולהפך

המדות לפי שהוא דוקא יכול לדחות החיצונים כו'

מכאן יובן ענינו של ה"סוס" מלמעלה למטה: הוא נמשך אפילו למטה, אל מקום הקליפות, כדי לברר ולהפוך את המדות, משום שרק הוא מסוגל לדחות את החיצונים וכו';

כך מתבאר ה"סוס" מלמעלה למטה: אור הבינה נמשך אפילו אל תחום הקליפות כדי לברר ולהפוך את המדות. רק הוא יכול לעשות זאת, משום שרק הוא מסוגל לדחות את הכוחות החיצוניים.

משא"כ המדות עצמן אין להם כח לירד כ"כ [כל כך] כי מהם יוכלו החיצונים לינק אם לא ע"י סוס שהוא המשכה דבינה המוליכך כ"כ [כל כך] למטה.

אבל המדות עצמן אינן מסוגלות לרדת כל כך, שכן החיצונים עלולים לינוק מהן, אלא באמצעות ה"סוס", שהוא המשכת הבינה המוליכה אותן כל כך למטה.

המדות עצמן אינן יכולות לרדת כל כך, שכן החיצונים עלולים לינוק מהן. הן יכולות להגיע למקום נמוך כל כך רק כאשר ה"סוס" — המשכת הבינה — מוליך אותן לשם.

ויובן זה עד"מ שאנו רואים ההפרש בין השכל למדות שהשכל יש בכחו לסבול דבר שהוא שונא בתכלי' [בתכלית] ולהיות מעיין ומתבונן בו כמו שמתבונן בדבר האהוב אצלו. ויוכל לצייר בדמיון מחשבתו אע"פ [אף על פי] שישנא אותו בתכלית.

הדבר יובן באמצעות משל: אנו רואים את ההבדל בין השכל למדות. בכוחו של השכל לשאת דבר שאדם שונא בתכלית, ולעיין בו ולהתבונן בו כפי שהוא מתבונן בדבר שהוא אוהב. הוא יכול לצייר אותו בדמיונו ובמחשבתו, אף שהוא שונא אותו בתכלית.

משל מן השכל האנושי: השכל יכול לשאת את המחשבה על דבר שאדם שונא בתכלית, ולעיין בו מקרוב כפי שהיה מעיין בדבר שהוא אוהב. הוא יכול לצייר אותו בדמיונו, אף שהוא שונא אותו לחלוטין.

17 והנה ההתבוננות באיזו דבר הוא המשכה מהשכל והתבונה לאותו הדבר שהשכל מקיף אותו הדבר ואותו הדבר מוקף בשכלו

והנה, התבוננות בדבר היא המשכה מן השכל והתבונה אל אותו הדבר: השכל מקיף את הדבר, והדבר מוקף בשכלו של האדם.

להתבונן בדבר פירושו שהשכל מגיע אליו ומקיף אותו, כך שהדבר נתון בתוך שכלו של האדם.

ומחשבתו וא"כ כשחושב ומתבונן בדבר השנאווי הרי אותו הדבר ג"כ מוקף בשכלו וא"כ נמשך הכלי להיות מקיף לדבר ההוא.

ומחשבתו. ואם כן, כאשר אדם חושב ומתבונן בדבר השנאו עלי, גם אותו הדבר מוקף בשכלו; ונמצא שהכלי נמשך להיות מקיף את אותו הדבר.

כאשר אדם חושב על דבר שהוא שונא, גם הדבר הזה נתון בתוך שכלו ומחשבתו; השכל, המשמש ככלי, נמתח ומקיף אותו.

נמצא השכל והמחשבה יכולים לירד כ"כ [כל כך] למטה אף גם בדבר שרחוק מאד ממנו עד ששונא אותו ועכ"ז [ועם כל זה] יקיפנו במחשבתו ויתבונן בו. משא"כ בהמדות שאין מדת האהבה יכולה להתפשט בדבר שהוא שונאו.

נמצא שהשכל והמחשבה יכולים לרדת נמוך כל כך, עד לדבר שרחוק מאוד מן האדם, עד שהוא שונא אותו; ואף על פי כן, הוא מקיף אותו במחשבתו ומתבונן בו. לא כך הן המדות: מדת האהבה אינה יכולה להתפשט אל דבר שהאדם שונא.

לכן השכל והמחשבה יכולים להגיע רחוק כל כך, אפילו לדבר שהאדם שונא, ועדיין להקיף אותו. לא כך האהבה: מדת האהבה אינה יכולה להתפשט אל דבר שהאדם שונא.

18 וזהו לפי שהמדות הם המשכה בבחי' פנימיות אבל השכל הוא מקיף לכך יכול לירד גם למטה.

הסיבה לכך היא שהמדות נמשכות בבחינת פנימיות, ואילו השכל הוא בבחינת מקיף; לכן הוא יכול לרדת גם למטה.

המדות נכנסות אל הדבר שהן קשורות אליו, ואילו השכל מקיף את מושא ההשגה מבחוץ. משום שהוא מקיף ואינו נכנס לתוכו, השכל יכול לרדת גם למטה.

וכך יובן למעלה דדוקא מבחי' בינה יוכל לימשך גם למטה אפילו במקום הקליפות שהרי הקב"ה יודע גם מעשה הרשעים ומתבונן בהם כמו במעשה הצדיקים משא"כ מדת האהבה לא תתפשט ותומשך במקום הרשע כו'.

וכך יובן למעלה: דווקא מבחינת בינה אפשר להמשיך אור גם למטה, אפילו למקום הקליפות. שהרי הקדוש ברוך הוא יודע גם את מעשי הרשעים ומתבונן בהם כפי שהוא מתבונן במעשי הצדיקים; ואילו מדת האהבה אינה מתפשטת ונמשכת למקום הרשעים וכו'.

כך הוא גם למעלה: רק מבחינת בינה יכול האור להגיע אפילו למקום הקליפות. ה' יודע ומתבונן במעשי הרשעים כפי שהוא יודע ומתבונן במעשי הצדיקים, אך מדת האהבה אינה מתפשטת למקום הרשעים.

(ויובן זה עוד ע"פ מ"ש בענין חטא עה"ד [עץ הדעת] דכתיב הן האדם⁴⁹ היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע וע"י ידיעה זו שידע את עה"ד [עץ הדעת] טוב ורע שהן היכלות דנוגה נתפתה ונמשך אחריהן

(עניין זה יובן גם לפי המבואר בעניין חטא עץ הדעת, שעליו נאמר: "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". משום שידע את עץ הדעת טוב ורע, שהם היכלות נוגה, הוא התפתה ונמשך אחריהם.

הסוגריים מביאים את חטא עץ הדעת. לאחר מכן אמר ה': "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע". משום שאדם ידע את עץ הדעת טוב ורע, שהם היכלות נוגה — התחום שבו הטוב והרע מעורבים — הוא התפתה ונמשך אחריהם.

וזהו מפני שידיעתו הוא בחי' פנימי כי הדעת מקור השש' [הששה] מדות ע"כ ע"י ידיעה וקירוב זה שנתקרב להן נמשך אחריהן כו'.

וזה מפני שידיעתו הייתה בבחינת פנימיות, שהרי דעת היא מקור שש המדות; לכן, באמצעות ידיעה וקירוב זה, מכיוון שהתקרב אליהם, הוא נמשך אחריהם וכו'.

ידיעתו הייתה פנימית, שכן דעת היא מקור שש המדות. משום כך, ידיעת הרע קירבה אותו אליו ומשכה אותו אחריו.

משא"כ בחי' דעה עליונה שהיא בחינת מקיף על הדבר ע"כ הגם שדע' [שדעת] זו יודעת הרע היטב לא נמשך מזה יניקה כו' וז"ש [וזהו שכתוב] הן האדם היה כאחד ממנו לדעת כו' הוא בכ"ף הדמיון שידיעתו הוא בבחי' פנימית והתפעלות משא"כ דעה העליונה כו' וע"ש)

אבל לא כך היא בחינת הדעה העליונה, שהיא בבחינת מקיף ביחס לדבר. לכן, אף שדעה זו מכירה היטב את הרע, לא נמשכת ממנו יניקה וכו'. וזהו שנאמר: "הן האדם היה כאחד ממנו לדעת" וכו' — "כאחד" הוא בכ"ף הדמיון, שכן ידיעתו הייתה בבחינת פנימיות והתעוררות רגשית, שלא כמו הדעה העליונה וכו'. ועיינו שם.)

הדעה העליונה מקיפה את מה שהיא יודעת, ולכן היא יכולה לדעת היטב את הרע בלי להעניק לו יניקה. משום כך נאמר "כאחד ממנו", בכ"ף הדמיון: ידיעתו של אדם הייתה דומה לידיעה העליונה, אך לא זהה לה, שכן היא הייתה פנימית ועוררה את רגשותיו, בניגוד לדעה העליונה.

והנה ע"י ירידת והמשכת בחי' סוס מלמעלה למטה לירד ולברר המדות ואתהפכא חשוכא לנהורא בששת ימי המעשה

והנה, באמצעות ירידת והמשכת בחינת ה"סוס" מלמעלה למטה, כדי לרדת ולברר את המדות ולהפוך חושך לאור בששת ימי המעשה,

באמצעות ירידת ה"סוס" מלמעלה למטה מתבררות המדות בששת ימי המעשה, והחושך הופך לאור.

והוא ענין מחשבה טובה⁵⁰ הקב"ה מצרפה למעשה עייז לפי ערך נעשה אח"כ העליה מלמטה למעלה בשבת כו'.

וזהו ענין "מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה"; באמצעות כך, ובהתאם לכך, מתרחשת אחר כך העלייה מלמטה למעלה בשבת וכו'.

בירור זה בימי החול דומה לדברי חז"ל שהקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה. באמצעותו מתרחשת אחר כך, בהתאם לכך, העלייה מלמטה למעלה בשבת.

19 וז"ש [וזהו שכתוב] והאם רובצת על האפרוחים⁵¹ כו' שלח תשלח את האם⁵² כו'. פי' והאם רובצת זהו

הירידה מלמעלה למטה אם רחץ⁵³ כו' א"ת [אל תקרי] אם

וזהו [פירוש] הכתוב: "והאם רובצת על האפרוחים" וכו', "שלח תשלח את האם" וכו'. כלומר, "והאם רובצת" היא הירידה מלמעלה למטה, [כמו] "אם רחץ" וכו'; אל תקרי "אם"

מצוות שילוח הקן מבטאת את אותו דפוס. "והאם רובצת על האפרוחים" היא הירידה מלמעלה למטה; כמו בפסוק "אם רחץ" היא את צואת בנות ציון, שבו "אם" נקראת "אם" כמשמעות של אם: האם היא כינה, המטהרת.

אלא א"ת ועייז העלייה מלמטה למעלה [למעלה / למעלה] שלח תשלח את האם כו'. ועייז אח"כ ואת הבנים תקח לך הן תומ"צ [תורה ומצות] להיות הגילוי למטה כמו למעלה.

אלא "אם". ועל ידי כך באה העלייה מלמטה למעלה: "שלח תשלח את האם" וכו'. ולאחר מכן, "ואת הבנים תקח לך" — אלו התורה והמצוות, כדי שהגילוי יהיה למטה כפי שהוא למעלה.

לאחר מכן באה העלייה מלמטה למעלה: "שלח תשלח את האם". ואחר כך "ואת הבנים תקח לך" — אלו התורה והמצוות, כדי שהגילוי יהיה למטה כפי שהוא למעלה.

ולכן נאמר במ"ת [במתן תורה] כי תרכב על סוס⁵⁴ שהמצות נתלכשו בדברים גשמיים שמק"נ [שמקליפת נוגה] כמ"ל [כמה שכתוב לעיל] ובהם צ"ל הבירור. ולכן זהו ע"י סוס המוליך מלמעלה למטה ועי"ז אח"כ העלייה מלמטה למעלה

לכן נאמר על מתן תורה: "כי תרכב על סוס", שכן המצוות התלכשו בדברים גשמיים שמקורם בקליפת נוגה, כפי שנכתב לעיל, ובהם צריך להתקיים הבירור. לכן הדבר נעשה באמצעות ה"סוס" המוליך מלמעלה למטה, ועל ידי כך באה לאחר מכן העלייה מלמטה למעלה.

לכן נאמר הפסוק על הסוסים בקשר למתן תורה: המצוות התלכשו בדברים גשמיים שמקורם בקליפת נוגה, הקליפה שיש בה טוב ורע, ויש לבררם. לכן ה"סוס" צריך תחילה להוליך את האור מלמעלה למטה, ורק לאחר מכן באה העלייה מלמטה למעלה.

(ועד"ז היא ספה"ע [ספירת העומר] קודם חג השבועות מ"ת [מתן תורה] שהוא בירור בכדי שע"י יוכל להיות המשכת אלקות בדברים גשמיים כמ"ש במ"א וספרתם לכם^{55,56} כו'. ובירור נה"ב [נפש הבהמית] ע"י מקיפים דאימא כנ"ל. וזהו ענין והאם רובצת כו'.

(וכך גם ספירת העומר שלפני חג השבועות, זמן מתן תורה, היא בירור, כדי שעל ידה תוכל להימשך אלקות בדברים גשמיים, כפי שמוסבר במקום אחר על "וספרתם לכם" וכו'. בירור הנפש הבהמית נעשה באמצעות המקיפים של אמא, כפי שנוכר לעיל. וזהו ענין "והאם רובצת" וכו').

כך גם ספירת העומר שלפני שבועות, חג מתן תורה, היא בירור, כדי שתוכל להימשך אלקות בדברים גשמיים. הנפש הבהמית מתבררת באמצעות המקיפים של אמא, וזהו "והאם רובצת" על האפרוחים.

ועמ"ש ע"פ מקושש עצים^{57,58} בענין ועל יובל ישלח שרשיו⁵⁹ שיש בחי' יובל בחול"ם ויש במלאפ"ם והוא ג"כ בחי' מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. והיינו ג"כ ב' בחינות הנ"ל שבכינה כי בינה נק' יובלא דרור^{60,61} כו').

ועיינו כמה שנכתב על הפסוק העוסק במקושש העצים, בענין "ועל יובל ישלח שרשיו": יש בחינת יובל בחול"ם, ויש [יובל] במלאפ"ם, וגם זהו ענין של מלמעלה למטה ומלמטה למעלה. אלו הן גם שתי הבחינות האמורות לעיל שבכינה, שהרי בינה נקראת "יובלא דרור" וכו'.

ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על האיש שקושש עצים בשבת. שם מוסבר "ועל יובל ישלח שרשיו": יובל בחול"ם ויובל במלאפ"ם הם שתי התנועות, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה; שתיהן נמצאות בבינה, הנקראת "יובלא דרור".

וכן בפורים נאמר לבוש מלכות כו' וסוס אשר רכב⁶² כו' לבוש מלכות היינו הלושים הנעשים ממעשי המצות שהן מבירורי נוגה כנ"ל והוא ע"י וסוס אשר רכב כו'.

וכך גם בפורים נאמר "לבוש מלכות" וכו', "וסוס אשר רכב" וכו'. "לבוש מלכות" הם הלושים הנעשים ממעשי המצוות, שמקורם בבירורי נוגה, כפי שנזכר לעיל; והדבר נעשה באמצעות "וסוס אשר רכב" וכו'.

גם בפורים מופיע אותו צמד: המן אמר למלך להביא "לבוש מלכות" ואת "הסוס אשר רכב עליו המלך". לבוש המלכות הוא הלוש הנוצר מקיום המצוות, שמקורו בבירור נוגה; והוא בא באמצעות הסוס שעליו רכב המלך, כלומר המשכת בינה למעלה למטה.

(גם אשר לבש בו המלך הוא כענין החשמל דבינה המלביש לזו"נ [לזעיר אנפין ונוקבא] מצדדיהן והנה למטה נעשה מנעל תחת רגליהן וכעין זה הוא בחי' וסוס כו'.

(גם "אשר לבש בו המלך" הוא בדומה לחשמל של בינה, המלביש את ז"א ונוקבא מצדס; ולמטה הוא נעשה לנעל מתחת לרגליהם. וכעין זה היא גם בחינת "וסוס" וכו').

הלוש "אשר לבש בו המלך" דומה לחשמל של בינה, המלביש את ז"א ונוקבא מצדס; למטה הוא נעשה לנעל תחת רגליהם. גם ה"סוס" הוא בדומה לכך.

ועמ"ש במ"א ההפרש בין סוס לכרוב שהן ב' מיני אותיות מסוכ"ע וממכ"ע [וממלא כל עלמין] ויובן עם הנ"ל דסוס אותיות והמשכות דבינה להקיף גם על דבר השנאוי. והוא בחי' אותיות והמשכות דמקיפים בחינת סוכ"ע. וכרוב אותיות דממכ"ע [דממלא כל עלמין] המשכת המדות כו'.

ועיינו במה שנכתב במקום אחר על ההבדל בין סוס לכרוב, שהם שני סוגי אותיות: מצד סוכב כל עלמין ומצד ממלא כל עלמין. הדברים יובנו לפי הנאמר לעיל: ה"סוס" הוא האותיות והמשכות של בינה, הממשיכות מקיף אפילו על דבר שנא; זו בחינת האותיות והמשכות של המקיפים, בחינת סוכב כל עלמין. וה"כרוב" הוא אותיות ממלא כל עלמין, המשכת המדות וכו'.

במקום אחר מוסבר שהסוס והכרוב הם שני סוגי אותיות, מצד האור המקיף ומצד האור הממלא את העולמות. ה"סוס" הוא האותיות והמשכות של בינה, שיכולות להקיף אפילו דבר שנא, ולכן הן שייכות לאור המקיף; ה"כרוב" הוא אותיות האור הממלא את העולמות, המשכת המדות.

גם להבין עוד איך הבירור דוקא ע"י בחי' וסוס אשר רכב יובן עם מ"ש ע"פ את קרבני⁶³ איך הטעם שהתשובה אינה מועלת רק בעוה"ז משום דדוקא בעוה"ז מאיר ומתגלה בחי' סוכ"ע שבו

כדי להבין גם כיצד הבירור נעשה דווקא באמצעות הבחינה של "והסוס אשר רכב עליו", יש להבין זאת על פי מה שנכתב על הפסוק "את קרבני", בעניין הטעם שתשובה מועילה רק בעולם הזה: משום שדווקא בעולם הזה מאיר ומתגלה סוכב כל עלמין, שבו

המאמר על "את קרבני" מסביר מדוע תשובה מועילה רק בעולם הזה: רק כאן מאיר ומתגלה סוכב כל עלמין.

ועל ידו דוקא כח הבירור להיות אתהפכא כו' והמשכה וגילוי זה מבחי' סוכ"ע ע"י בחי' וסוס כו' ועי' עוד מ"ש ע"פ לסוסת^{64, 65} מענין אותיות דוכרן ונוקבן ולכן בבינה הוא שם הוי"ה בניקוד אלהים שהוא נגד ב' בחי' הני"ל):

ודווקא באמצעותו יש כוח לברר ולהפוך את הרע לטוב, וכו'; והמשכה וגילוי אלה מבחינת סובב כל עלמין נעשים באמצעות הבחינה של "והסוס", וכו'. ועיינו גם כמה שנכתב על הפסוק "לסוסתי" בעניין אותיות זכריות ונקביות; ולכן בבינה יש שם הוי' בניקוד אלקים, כנגד שתי הבחינות שהוזכרו לעיל.)

רק באמצעות הבחינה המקיפה הזאת יש כוח לברר ולהפוך את הרע לטוב, וגילוי נעשה באמצעות "הסוס". המאמר על "לסוסתי" מסביר את עניין האותיות הזכריות והנקביות, ולכן בבינה יש שם הוי' בניקוד אלקים, כנגד שתי הבחינות שתוארו לעיל.

קטע 5 • 2011-22

החל בסיני, הושלם בפורים

20 וזהו ענין וקבל היהודים את אשר החלו לעשות⁶⁶ כי במ"ת [במתן תורה] רק החלו לעשות. דכבר מבואר למעלה בענין נעשה ונשמע⁶⁷ שהעיקר הוא ע"י נעשה שהיא בחי' תקון ובירור הכלים ועי"ז אח"כ ונשמע גילוי האור כו'.

וזהו פירוש "וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות": במתן תורה הם רק החלו לעשות. הרי כבר הוסבר לעיל, בעניין "נעשה ונשמע", שעיקר העניין הוא באמצעות "נעשה", שהיא בחינת תיקון ובירור הכלים, ועל ידי כך בא לאחר מכן "ונשמע" — גילוי האור כו'.

כעת אפשר להסביר את הפסוק שבמאמר, "וקיבל היהודים את אשר החלו לעשות": בסיני הם רק התחילו. כפי שהוסבר לעיל, העיקר הוא "נעשה" — תיקון ובירור הכלים — ועל ידי כך בא "ונשמע", גילוי האור.

21 ובמ"ת [ובמתן תורה] היה רק התחלת תקון הכלים והמשכת האור כענין מעט מעט אגרשנו⁶⁸. וכמו שאנו רואים שלא היו שלימות עדיין בישראל וכל ימי השופטים עליות וירידות וגם אח"כ.

במתן תורה החלו בלבד תיקון הכלים והמשכת האור, בדומה ל"מעט מעט אגרשנו". כפי שאנו רואים, עדיין לא הייתה שלמות בישראל, וכל ימי השופטים היו רצופים עליות וירידות, וכך גם לאחר מכן.

בסיני החלו בלבד תיקון הכלים והמשכת האור — התחלה הדרגתית, בדומה לכיבוש הארץ, שהיה אמור להיעשות "מעט מעט". ישראל עדיין לא הגיעו לשלמות: בימי השופטים, וגם בתקופות מאוחרות יותר, היו עליות וירידות.

אבל בימי המן וקבל היהודים⁶⁹ קבלה גמורה ע"י הבטול הגדול ע"י מסירת נפש נזדככו הכלים בתכלית עד שנמשך האור לתוכן להיות וקבל כו'

אבל בימי המן, ב"וקיבל היהודים", הייתה קבלה שלמה: באמצעות הביטול הגדול, במסירות נפש, הכלים נזדככו לגמרי, עד שהאור נמשך לתוכם, והתקיים "וקיבל" וגו'.

בימי המן באה קבלה שלמה: באמצעות הביטול הגדול שבמסירות נפש נזדככו הכלים לגמרי, והאור נמשך לתוכם.

ולכן נאמר⁷⁰ וקבל לשון יחיד. כי הנה במ"ת [במתן תורה] נאמר ויחן שם ישראל⁷¹ לשון יחיד כאלו הם כולם כאיש אחד.

לכן נאמר "וקיבל" בלשון יחיד. שכן במתן תורה נאמר "ויחן שם ישראל" בלשון יחיד, כאילו כולם היו כאיש אחד.

זו הסיבה ש"וקיבל" נאמר בלשון יחיד. גם בסיני נאמר בפסוק "ישראל חנה" בלשון יחיד, כאילו כולם היו כאיש אחד.

22 ועי"ז זכו למתן תורה כמאמר ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך שהוא אור קבלת התורה כמו שמפרש כי באור פניך נתת לנו תורת חיים.

ובזכות זה זכו למתן תורה, כפי שנאמר: "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך" — זהו האור של קבלת התורה, כפי שמבארים: "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים".

האחדות שלהם זיכתה אותם בתורה, כפי שנאמר בתפילה: "ברכנו אבינו כולנו כאחד באור פניך", ובהמשך: "כי באור פניך נתת לנו תורת חיים". אור הפנים הוא האור של קבלת התורה.

שגילוי זה הוא כשכולנו כאחד דוקא כי אין התלבשות וגילוי אור א"ס ב"ה שהוא אחד האמת אלא במקום האחדות וההתכללות

גילוי זה הוא דווקא כאשר כולנו כאחד, שכן אור אין סוף, ברוך הוא, שהוא האחד האמיתי, אינו מתלבש ומתגלה אלא במקום של אחדות והתכללות;

האור הזה מאיר רק כאשר "כולנו כאחד". אור אין סוף, האחד האמיתי, מתלבש ומתגלה רק במקום שיש בו אחדות והתכללות.

ולכן בפורים שאז היה הגמר שקבלו מה שהחלו במ"ת [במתן תורה] לכך נאמר וקבל לשון יחיד כאלו הם⁷² איש אחד. אך איך יהיה בחי' זו.

ולכן בפורים, שבו הושלמה קבלת מה שהחלו במתן תורה, נאמר "וקיבל" בלשון יחיד, כאילו היו איש אחד. אך כיצד יכולה בחינה זו להתהוות?

בפורים הושלמה הקבלה שהחלה במתן תורה, ולכן גם שם נאמר "וקיבל" בלשון יחיד, כאילו היו איש אחד. כעת המאמר שואל כיצד יכולה להתהוות אחדות כזאת.

קטע 6 • 231-27

רצון אחד שלמעלה מן השכל

23 והענין דהנה ענין התחלקות המדרגות זהו רק מהחכמה למטה ⁷³ כמ"ש נודע בשערים בעלה ⁷⁴ לכל חד לפום מה דמשער בלביה ⁷⁵ דהיינו כל אחד לפי השגתו.

הביאור הוא שחלוקת המדרגות קיימת רק מחכמה ולמטה, כפי שנאמר: "נודע בשערים בעלה" — "לכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו"; כלומר, כל אחד לפי מידת הבנתו.

החלוקה למדרגות מתחילה רק למטה מחכמה. הוזהר קורא את הפסוק "נודע בשערים בעלה" כך: "לכל אחד לפי מה שהוא משער בלבו" — כל אחד מכיר את ה' לפי מידת הבנתו.

והיינו במדות שנמשכים ונולדים מהשכל א"כ כשאין דעותיהם שוות גם המדות אינם שוות. הדברים אמורים במדות, שנמשכות ונולדות מן השכל; לכן, כאשר הדעות אינן שוות, גם המדות אינן שוות. המדות נולדות מן השכל, ולכן כאשר דעותיהם של בני אדם שונות, גם רגשותיהם שונים.

24 וכמו תלמידי שמאי והלל שנתרבו הדעות וההתחלקות זה פוסל וזה מכשיר מחמת שינוי הדעות אף ששמאי והלל לא נחלקו רק בג' דברים

בדומה לתלמידיהם של שמאי והלל, שבקרבם התרבו הדעות והמחלוקות: זה פסל וזה הכשיר, בעקבות חילוקי הדעות; אף ששמאי והלל עצמם נחלקו בשלושה דברים בלבד,

תלמידיהם של שמאי והלל ממחישים זאת: ככל שהתרבו, התרבו גם הדעות השונות, כאשר זה פסל את מה שהאחר הכשיר. שמאי והלל עצמם נחלקו בשלושה דברים בלבד.

אבל תלמידיהם נחלקו הרבה זה תופס השכל ששמע מרבו כך וזה כך. ועד"ז בהעבודה מצד השכל המושג נמשך התחלקות המדרגות.

תלמידיהם נחלקו בדברים רבים: כל אחד תפס את ההיגיון ששמע מרבו באופן אחר. וכך גם בעבודת ה': כאשר היא נובעת מן השכל המושג, נוצרת חלוקה למדרגות.

כל תלמיד תפס את ההיגיון של רבו בדרכו שלו, וכך התרבו המחלוקות. כך גם בעבודת ה': כשהיא נובעת מהבנה, אנשים נחלקים למדרגות.

אבל בחיי רעותא דלבא שהוא הרצון שלמעלה מהשגת השכל לגמרי והיינו ענין המסי"נ [המסירות נפש] שהיה בימי הגזירה דהמן שנתדבקו בו ית' בבחינת רצון פשוט שלמעלה מהשכל והשגה

אבל בחינת רצון הלב (רעוא דליבא), שהוא רצון הנעלה לחלוטין מן ההבנה השכלית, היא עניין מסירות הנפש שהייתה בימי גזרתו של המן: אז דבקו בו יתברך ברצון פשוט, הנעלה מן השכל וההבנה.

רצון הלב (רעוא דליבא) הוא רצון הנעלה לחלוטין מן ההבנה. זו הייתה מסירות הנפש של היהודים בימי גזרתו של המן, כאשר דבקו בהי ברצון פשוט הנעלה מן השכל.

הנה בבחי' זו כולם משתווים בו יחד כאלו אינו אלא רצון אחד מכולם יחד כאיש אחד

בבחינה זו כולם שווים יחד, כאילו יש בכולם יחד רצון אחד בלבד, כאיש אחד.

בבחינה זו כולם שווים, כאילו יש בכולם רצון אחד בלבד, כאדם אחד.

(ועמ"ש ע"פ מים רבים כו' פרשה תולדות)⁷⁶ כי בלמעלה מהחכמה אין שייך שום התחלקות כלל. ולכן נאמר וקבל לשון יחיד.

(וראו מה שנכתב על הפסוק "מים רבים" וכו', בפרשת תולדות), כי למעלה מחכמה לא שייכת כלל שום חלוקה. לכן נאמר "וקיבל" בלשון יחיד.

למעלה מחכמה לא יכולה להיות חלוקה כלל, ולכן "וקיבל" נאמר בלשון יחיד. הסוגריים מפנים למאמר בתורה אור על הפסוק "מים רבים" בפרשת תולדות.

והיינו שע"י בחי' בטול זה ורעותא דלבא הוא שזכו לגילוי אור א"ס ב"ה דכתיב בו כי לא יראני האדם⁷⁷ שאינו נתפס בשום שכל אלא רק ברעותא דלבא.⁷⁸

כלומר, בזכות בחינת הביטול הזו ורצון הלב זכו לגילוי אור אין סוף ברוך הוא, שעליו נאמר: "האדם לא יראה אותי", שכן שום שכל אינו יכול לתפוס אותו, אלא רק רצון הלב.

בזכות הביטול הזה ורצון הלב זכו לגילוי אור אין סוף. על אור זה נאמר: "האדם לא יראה אותי" — שום שכל אינו יכול לתפוס אותו, אלא רק רצון הלב.

25 וזהו וקבל היהודים דוקא שבחי' הודאה היא לבחי' שלמעלה מהשכל שאינו נתפס בשכל רק ע"י הודאה כו'.

וזו הסיבה שנאמר דווקא "וקיבל היהודים": ההודאה קשורה לבחינה שלמעלה מן השכל, שאינה נתפסת בשכל אלא באמצעות הודאה וכו'.

היהודים נקראים על שם ההודאה, ולכן הפסוק אומר "היהודים קיבלו". ההודאה קשורה למה שלמעלה מן השכל: את מה שאי אפשר לתפוס אפשר רק לקבל בהודאה.

וכמאמר לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר כי הזמר היא התפעלות המדות מחמת ההשגה כענין בעלי השיר יוצאין בשיר.⁷⁹

וכפי שנאמר: "לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר", שכן הזמר הוא התעוררות המדות בעקבות ההשגה, בדומה לנאמר: "בעלי השיר יוצאין בשיר".

כפי שנאמר בחתימת ברכת ההלל: "לך טוב להודות ולשמך נאה לזמר". הזמר הוא רגש המתעורר בעקבות השגה; דברי המשנה על בעלי חיים שעונדים שיר, "יוצאין בשיר", נדרשים כאן כמשמעות של זמר — הרגשות יוצאות בשירה.

וזה שייך לשמך בחיי שם והארה אבל לך טוב להודות כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל כנ"ל.

וזה שייך ל"שמך" — לבחינת שם והארה; אבל "לך טוב להודות", שכן אין מחשבה תופסת בו כלל, כפי שהוזכר לעיל.

הזמר מתאים ל"שמך", לבחינה של שם והארה שאפשר לתפוס. אבל לה' עצמו, "לך", מתאימות רק תודה והודאה, שכן שום מחשבה אינה יכולה לתפוס בו כלל.

26 והנה אח"כ כתיב קימו וקבלו היהודים⁸⁰ ושם יש קרי וכתיב הכתיב וקבל והקרי וקבלו. כי הנה בשעת הגזרה שהיה המס"נ [המסירות נפש] בגלוי היה וקבל לשון יחיד.

והנה, לאחר מכן נאמר: "קיימו וקיבלו היהודים", ושם יש קרי וכתיב: בכתיב כתוב "וקיבל", ובקרי קוראים "וקיבלו". שכן בשעת הגזרה, כאשר מסירות הנפש הייתה בגלוי, נאמר "וקיבל" בלשון יחיד.

בהמשך המגילה נאמר "קיימו וקיבלו היהודים", ושם יש הבדל בין הכתיב לקרי: בכתיב "וקיבל" בלשון יחיד, ובקרי "וקיבלו" בלשון רבים. בשעת הגזרה, כאשר מסירות הנפש הייתה גלויה, הדבר נאמר בלשון יחיד.

אבל אח"כ כשעבר הזמן ולא היה המס"נ [המסירות נפש] בגלוי נאמר הקרי וקבלו שמקבל כל אחד לפי השגתו ולפי הכלים שמכין כך הוא ממשיך ולפי ערך זכוך הכלים כו'.

אבל לאחר מכן, כשחלפה התקופה ומסירות הנפש כבר לא הייתה בגלוי, קוראים "וקיבלו": כל אחד מקבל לפי השגתו, ולפי הכלים שהוא מכין כך הוא ממשיך, ובהתאם למידת זיכוך הכלים וכו'.

לאחר מכן, כאשר מסירות הנפש כבר לא הייתה גלויה, לשון הרבים מתאימה: כל אחד מקבל לפי השגתו, וממשיך אור בהתאם לכלים שהוא מכין ולמידת זיכוכם.

27 ומ"מ הכתיב וקבל. שהרי מ"מ בכל אי' יש מס"נ [מסירות נפש] ורעותא דלכא בכח עכ"פ [על כל פנים] רק שהוא כהעלם אשר מצד בחיי זו אין שום התחלקות מדרגות כלל.

ואף על פי כן, הכתיב הוא "וקיבל". שהרי בכל אחד יש מסירות נפש ורצון הלב, לפחות בכוח, אלא שהם בהעלם; ומצד בחינה זו אין כלל חלוקה למדרגות.

ובכל זאת, הצורה הכתובה נשארת בלשון יחיד, משום שבכל יהודי יש מסירות נפש ורצון הלב, לפחות בכוח, אלא שהם בהעלם. בבחינה זו אין כלל חלוקה למדרגות.

וזהו ענין קרי וכתוב⁸¹ כי הקרי שקורין זהו הגלוי בקול ודבור. והכתיב הוא אע"פ [אף על פי] שאינו בגלוי מ"מ ישנו בו בכח עכ"פ [על כל פנים] ובכח"י זו נאמר קימו וקבל היהודים עליהם ועל זרעם⁸² כו': וזהו עניינם של קרי וכתוב: הקרי, שקוראים, הוא הדבר הגלוי בקול ובדיבור; והכתיב הוא דבר שאף שאינו גלוי, ככל זאת נמצא בו לפחות בכוח. ועל בחינה זו נאמר: "קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם" וכו'.

הקרי, הצורה הנקראת, הוא הדבר הגלוי בקול ובדיבור; הכתיב הוא הדבר הנמצא בכוח אף שאינו גלוי. על הבחינה הנסתרת הזאת נאמר: "קיימו וקיבלו היהודים עליהם ועל זרעם", כלשון יחיד.

בעבודה

המאמר מלמד שתי הוראות. אהבת ה' והאור האלוקי יכולים להתיישב באדם רק באמצעות כלי התורה והמצוות הנעשות בפועל ממש, ולכן "נעשה" קודם ל"נשמע". ומסירות הנפש ותשוקת הלב שאיחדו את היהודים תחת גזירת המן מצויות בכל יהודי, לפחות בכוח, כרצון שלמעלה מן השכל שבו כולם שווים.

שאלות לשיחה

1. אם אברהם קיים את התורה כולה לפני שניתנה, מדוע העובדה שלא קיבל אותה בסיני נחשבת לחיסרון בו?
2. מה מלמדת ההשוואה בין אש היסוד לפתילה על האור והכלים, ומהי הסיבה השנייה לכך שהכלים קודמים?
3. מדוע השכל יכול להתבונן בדבר שהוא שונא, בעוד האהבה אינה יכולה להגיע אליו, וכיצד הדבר מסביר את ירידת הבינה לתחום הקליפות?
4. כיצד הקרי והכתיב של "קיימו וקיבלו היהודים" מתארים שני שלבים בקבלת התורה של העם?

מקורות והפניות

הערות

that ye might do them in the land whither ye go over to possess it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 הלוח ונסוע

"ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה". אדמו"ר הזקן מפרש את ההליכה והנסיעה המתמידות של אברהם כתנועה של רצוא ושוב.

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט

ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה:

And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

בחזון המרכבה של יחזקאל נאמר: "והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק". החסידות רואה בכך את דפוס פעולתה של נשמה המתלחשת כלפי ה' ושובה.

Ezekiel 1:14 יחזקאל א':יד

והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק:

And the living creatures ran and returned as the appearance of a flash of lightning

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 רצוא ושוב

באידרא זוטא (האזינו) אומר הוזהר על הראש העליון, ששום חכמה אינה יכולה להשיגו: "על דא אתמר ברח לך אל מקומך, והחיות רצוא ושוב". לקוטי תורה, המצוטט בהערת קה"ת, קושר זאת לנקודת המאמר, שלפיה הנשמה יכולה להכיל אהבה כזאת רק בתנועה של רצוא ושוב.

Zohar, Idra Zuta 1:29-4:37 ספר הוזהר, האדרא זוטא א':כ"ט-ד':ל"ז

8 ע"פ טוב לחסות

המאמר על "טוב לחסות בה' מבטוח באדם" מבחין בין ביטחון, שהוא קשר שנכנס פנימה ונאחז בתוך הדבר, לבין חסות, שהיא מחסה בצל המקיף מלמעלה. החסות בבחינת הוי' המקיפה היא "טובה" מן המשכן הפנימי של האדם העליון; הקורא מופנה שם לעיון שהלב אינו יכול להכיל.

הערת קה"ת

לקרי"ת שמע"צ, ד.

9 טוב לחסות

"טוב לחסות בה' מבטוח באדם". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה (לקוטי תורה, שמיני עצרת), העוסק בהתבוננות גדולה מכדי שהלב יוכל להכיל.

Psalms 118:8 תהילים קי"ח:ח

טוב לַחֲסוֹת בַּה' מִבִּטּוֹחַ בְּאָדָם:

It is better to take refuge in the L-RD Than to trust in man

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 ענין פיי נעשה ונשמע . . ויובן זה ע"פ שני דרכים

כפי שמצוטט בהערה, "אור התורה" מסכם את המבואר כאן: האור מתגלה רק במקום שיש כלי לקבלו, כשם שאש נאחזת רק בדבר שיש לה במה להיאחז בו, ושורש הכלים גבוה מן האור. בבראשית הוא מפנה לכאן להרחבה נוספת על האופן שבו הכלים עצמם מסייעים להמשיך את האורות.

הערת קה"ת

פסקה 2

1 קיים אברהם אבינו ע"ה כל התורה

רב אומר שאברהם אבינו קיים את כל התורה, ולמד זאת מן הפסוק: "עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרת מצוותי חוקותי ותורותי". המאמר מסביר מה פירוש הדבר שקיים אותה לפני שניתנה.

Yoma 28b:9-10 יומא כ"ח ב:ט-י

אמר רב: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר: "עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'". אמר לקה רב שימי בר חייה לרב: ואימא שבע מצות? ה' אימא נמי מילה! ואימא שבע מצות ומילה! אמר לקה: אם כן "מצותי ותורותי" למה לך? אמר (רב), ואימא רב אשי: קיים אברהם אבינו אפילו עירובי תבשילין, שנאמר: "תורותי", אחת תורה שבכתב ואחת תורה שבעל פה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

2 כל התורה עד שלא ניתנה

המשנה אומרת: "מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה". המאמר שואל במה הדבר שונה מקבלת התורה בסיני.

Mishnah Kiddushin 4:14 משנה קידושין ד':יד

... וכן הוא אומר באברהם אבינו עליו השלום, (בראשית כד) ואברהם זקן, וחי ברך את אברהם בכל. מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כלה עד שלא נתנה, שנאמר, (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמרת מצותי חקותי ותורותי:

Rabbi Judah said: an unmarried man must not tend cattle, nor may two unmarried men sleep together under the same cover. But the sages permit it. One whose business is with women must not be alone with women. And one should not teach his son a woman's trade. Rabbi Meir says: one should always teach his son a clean and easy profession, and pray to Him to whom wealth and property belong. For a profession does not contain [the potential for] poverty and wealth, ... for poverty is not due to

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

3 עמ"ש בפסוק וזאת המצוה

המאמר שם על "וזאת המצוה" שואל מדוע נאמר בפסוק "ושמרתם" פעמיים, ומדוע נאמר שיש לקיים את המצוות שבגוף "בארץ". תשובתו היא שגן עדן נקרא "ארץ", והוא השכר על קיום המצוות. זהו אחד המקומות שאלוהים מפנה כאן המאמר בנושא זה.

הערת קה"ת

לקרי"ת ואתחנן ט, א ואילך.

4 "וזאת המצוה החוקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם". הטקסט מפנה את הקורא להסבר הפסוק בלקוטי תורה, ואתחנן.

Deuteronomy 6:1 דברים ו':א

וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר צוה ה' אלקיכם ללמד אתכם לעשות בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה:

Now this is the commandment, the statutes, and the ordinances, which the L-RD your G-d commanded to teach you,

המאירה רק כשיש לה כמה להיאחז.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כי Havayah אלקיך אש אכלה הוא אל קנא:

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, כד. ראה ביאורו לצי"צ כרך ב ע' תתרמז.

16 ויש חקירה בין החוקרים במהותו

כפי שמצטטת ההערה, מאמרים אלה מביאים את דברי הרמב"ם, שהאש היסודית הרוחנית אינה אלא אור דק מאוד וכהה, ואף לא אוויר חם, וכן את דעת הפילוסופים שאין מדובר באש ממש אלא באוויר דק. הם מביאים את דעת הפילוסופים על מהות האש, שהטקסט מזכיר כאן.

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א ויקרא ח"ב ע' תע בשם הרמב"ם [מ"נ ח"ב פ"ל] "דיסוד האש הרוחני אינו אלא אור דק מאוד וחשך גם לא אוויר חם". וראה בהנסמן לשם. ובע' תנ"כ "כי הפילוסופים אומרים כי יסוד האש אינו אש ממש רק אוויר דק שאי אפשר עליו לומר שהוא אש ממש". וראה במים רבים תרל"ו פרק קו בשם ספרי המחקר שאש היסודי אינו אוויר אשר יחי בו האדם. וראה בספר הערכים-חב"ד כרך ב ערך אוויר. באוה"ת חקת ע' תתו מציין לכאן.

פסקה 6

17 שיש אור וכלי בע"ס

ההערה מפנה לאור התורה בעניין האורות והכלים של עשר הספירות.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת דברים כרך ז ע' ב'רלג.

18 וע"כ ע"י קיום המעשה . . רבוי הכלים

ההערה מפנה למאמר זה של הצמח צדק בעניין האופן שבו מעשה המצוות בפועל יוצר כלים רבים.

הערת קה"ת

ראה דרך מצותיך ד"ה לרוקע קסו, א. אוה"ת פ' תצוה ע' איתקצה. ד"ה זכור תרנ"ד ע' רא.

פסקה 8

19 חסד דרועא ימינא

בתפילתו של אליהו (פתח אליהו) הספירות מתוארות כגוף: "חסד הוא הזרוע הימנית, גבורה הזרוע השמאלית, תפארת הגוף". המאמר משתמש בכך כדי להראות שכל מצווה בונה איבר משלה, כלי של ז"א.

Tikkunei Zohar 17a:16-17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרינ שוקין. ויסוד סיומא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אליו תרינ כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

20 כי הוי אלקיך אש אוכלה הוא

"כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא". כאן המאמר מיישם זאת: אור אלקי ללא כלי מסתלק למקורו, כמו אש ללא פתילה.

Deuteronomy 4:24 דברים ד':כ"ד

כי Havayah אלקיך אש אכלה הוא אל קנא:

ומובא באוה"ת פ' תצוה ע' איתקצה שכאן נתבאר "כי גילוי האור תלוי דוקא כשיש כלי לקבל האור וכמשל האש שאינו נאחז אא"כ יש לו כלי במה להתאחז בו, ועוד דרשו הכלים יותר גבוהים מהאור והזיו". וראה גם באוה"ת בראשית כרך ה תתקסט, א ומציין שמכאן "יובן בתוס' ביאור ענין זה שהכלים עצמן מסייעין להיות המשכת האורות" ע"ש.

11 נעשה ונשמע

בסיני אמר העם: "כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע". המאמר מפרש את "נעשה" ככלים ואת "נשמע" כאור הנמשך לתוכם.

Exodus 24:7 שמות כ"ד:ז

ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר־דבר ה' נעשה ונשמע:

And he took the book of the covenant, and read in the hearing of the people; and they said: 'All that the L-RD hath spoken we will do, and obey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) - JPS 1917 (Public Domain)

12 שהן בחיי כלים לגלוי אוא"ס ביה

שם מוסבר שהמצוות הן כלים לאור אין סוף, כמו יין שאי אפשר להחזיק בלי כלי, להבה שמסתלקת בלי פתילה, או ראייה ושמיעה שמסתלקות כשנפגעת העין או האוזן. רמ"ה מצוות העשה הן הכלים והאיברים של ז"א, המקבלים את האור מכתר; בלא הכלים היה האור מסתלק.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת בחקותי מז, ב.

13 שו"ה זו — כי אם בבחי' רצוא ושוב

שם מוסברת פרה אדומה כרצוא ושוב: שרפתה לאפר היא הרצוא, והמים החיים שנותנים על האפר הם השוב. הערת סוגריים שם מפנה למאמר על "קיימו וקיבלו היהודים", שבו מוסבר שהנפש יכולה להכיל אהבה זו רק בדרך של רצוא ושוב, וקושרת זאת לזוהר (III, Haazinu 288b) ולפסוק "והחיות רצוא ושוב".

הערת קה"ת

"והיינו כמ"ש בזה"ג (האזינו דרפ"ח ע"ב) ועל האי אקרי כו' והחיות רצוא ושוב" — לקו"ת חקת נו, ב.

פסקה 3

14 שהקדימו נעשה לנשמע

התלמוד אומר שכאשר ישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע", הכתירו המלאכים כל אחד מהם בשני כתרים, ובת קול שאלה מי גילה להם את סודם של המלאכים. המאמר מסביר מדוע העשייה צריכה לבוא תחילה.

Shabbat 88a:8 שבת פ"ח א:ח'

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן: מי גלה לבני ר' זה שמלאכי השרת משתמשין בו? דקתיב: 'ברכו ה' מלאכיו גברי כח עשי דברו לשמע בקול דברו' — ברש"א ע"ש, וזהו 'לשמע'. אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דקתיב 'בתפוח בעצי היער וגו'' — למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לה: מה תפוח זה פריו קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

15 כי הוי אלקיך אש אוכלה הוא

"כי ה' אלקיך אש אוכלה הוא, אל קנא". המאמר מתבסס על דימוי האש,

26 שהקדימו נעשה לנשמע

התלמוד משבח את ישראל על שהקדימו "נעשה" ל"נשמע". המאמר מביא שני טעמים לסדר זה: הכלים ממשיכים את האור, והשורש של הכלים גבוה יותר משל האור.

Shabbat 88a:8 שבת פ"ח א"ה

אמר רבי אלעזר: בשעה שהקדימו ישראל "נעשה" ל"נשמע" יצתה בת קול ואמרה להן: מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו? דכתיב: "בָּרְכוּ ה' מְלֹאכָיו גְּבֵרֵי כֹחַ עֲשִׂי דְבָרוֹ לְשֹׁמֵעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ" — בְּרִישָׁא "עֲשִׂי", וְהָדָר "לְשֹׁמֵעַ". אָמַר רַבִּי חֲמַא בְּרַבִּי חֲנִינְא: מַאי דְּכָתִיב "כְּתִפּוּחַ בְּצִצִּי הִיעֵר וְגו'" — לְמַה נִּמְשְׁלוּ יִשְׂרָאֵל לְתַפּוּחַ, לוֹמַר לָהּ: מָה תַּפּוּחַ זֶה פָּרִי קוֹדֶם לְעֵלָיו, אֲףֹ יִשְׂרָאֵל הִקְדִּימוּ "נִעְשָׂה" לְ"נִשְׁמָע".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

27 אין עוד כלי ויעמוד השמן

כאשר כלי האלמנה התמלאו, אמר לה בנה: "אין עוד כלי", והשמן פסק. המאמר רואה בכך שהמשכת האור תואמת את מספר הכלים.

II Kings 4:6 מלכים ב' ד'

וַיְהִי כַּמְּלֹאת הַכֵּלִים וַתֹּאמֶר אֶל-בְּנָהּ הַגִּישָׁה אֵלַי עוֹד כֵּלִי וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ אֵין עוֹד כֵּלִי וַיַּעֲמֵד הַשָּׁמֶן:

And it came to pass, when the vessels were full, that she said unto her son: 'Bring me yet a vessel.' And he said unto her: 'There is not a vessel more.' And the oil stayed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 שהכלים שרשם גבוהים מן האורות . . שרש הכלים שהם מעולים

התורה הרי הם גבוהים בשרשם מהאור

ההערה אומרת שהדברים מובאים באור התורה, עניינים, ומפנה לאור התורה על יום הכיפורים בעניין שורשם הגבוה של הכלים.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל צד סעי'ג שהכלי נעשה מהכאת או"מ באו"פ. מובא באוה"ת עניינים ע"י קנז. וראה דרך מצותיך קסה, ב ואילך בארוכה. אוה"ת ליוהכ"פ ע' ביקלח.

29 הערת קה"ת מפנה לזohar, Balak 1:1-47:507

Zohar, Balak 1:1-47:507 ספר הזהר, בלק א'-א-מ"ז:תק"ז

פסקה 9

30 עד"מ אבן הנופלת מן החומה

שם מובא אותו משל: האבן הגבוהה ביותר בחומה נופלת למרחק הרב ביותר; לכן, כדי שאלקות תרד אפילו למקום הקליפות, עליה לבוא ממקום נעלה ביותר, מרפ"ח ניצוצות של עולם התהו, שכן ס"ג נעלה ממ"ה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת ראה כא, ג ובמ"מ לשם.

פסקה 10

31 ע"פ ראשי המטות

הקטע אומר ששום עולם אינו יכול לקבל אור מעצמותו של ה', ובכל זאת אור גדול מקדושה נעלמת זו מאיר לנו באמצעות המצוות שנתן, שהפסוק מכנה "לחמו". משום שהן מזינות את הנשמה כפי שהלחם מזין את הגוף. הדברים קשורים לנושא הנידון כאן: המצוות ממשיכות אור שהעולמות אינם יכולים לקבל בדרך אחרת.

הערת קה"ת

For the L-RD thy G-d is a devouring fire, a jealous G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 ועמ"ש ע"פ הזהר בפי בלק

ההערה מפנה למקור האזכור שבטקסט — הסבר על הזהר בפרשת בלק, על "שחורה אני" — בביאורי הזהר של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

ראה ביאורו"י לאדה"א ק, ב.

22 שחורה אני

"שחורה אני ונאווה, בנות ירושלים". הטקסט מפנה להסבר שניתן לפסוק זה בקשר לזוהר בפרשת בלק.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א'ה'

שְׁחוּרָה אֲנִי וְנֶאֱוָה בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם כְּאֵהָלֵי קֶדָר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 ולא עם הארץ חסיד

הלל היה אומר: "אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד". המאמר מסביר שחסידות, מידת האהבה, זקוקה לכלים של תורה ומצוות.

Pirkei Avot 2:5 משנה אבות ב'ה'

הוא הֵינָה אֹמֵר, אֵין בּוֹר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֲסִיד, וְלֹא הַבִּישָׁן לְמַד, וְלֹא הַקִּפְדָן מִלְּמַד, וְלֹא כָל הַמְרַבֵּה בְּסִחוּרָה מְחֻכִּים. וּבְמָקוֹם שְׂאִין אֲנָשִׁים, הַשְׁתַּדֵּל לְהִיּוֹת אִישׁ:

He used to say: A brute is not sin-fearing, nor is an ignorant person pious; nor can a timid person learn, nor can an impatient person teach; nor will someone who engages too much in business become wise. In a place where there are no men, strive to be a man

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

24 ואהבת הוא בגימט' ב"פ אור

המאמר הקודם מביא את אותה גימטריה: חסיד הוא בעל מידת האהבה, שהיא אור, שכן "ואהבת" שווה פעמיים "אור", והאור זקוק לכלי למטה — התורה והמצוות, שעם הארץ חסר. עוד נאמר שם ששורש הכלי קדם לשורש האור, ושהמזון מן הדומם, הצומח והחי מחיה את האדם מפני ששורשו גבוה יותר.

הערת קה"ת

נסמן לעיל צו, ג.

25 וכל אור אינו מאיר ונמשך כ"א כשיש לו כלי

כפי שמצוטט בהערה: מטבעו האור עולה למעלה להיבלע במקורו, וכדי שהאור יימשך למטה דרוש כלי.

הערת קה"ת

מובא בד"ה א"ר אבהו תער"ב (בסה"מ תער"ב-עו) ע' ז "והיינו מפני שהאור טבעו לעלות למעלה ולהכלל במקורו, ובכדי שיהי המשכת האור זהו ע"י הכלי דוקא", ע"ש.

לקו"ת ר"פ מטות פא, ב.

32 ראשי המטות

"וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל". הטקסט מפנה למאמרו על פסוק זה, בתחילת פרשת מטות, להרחבה בנושא.

Numbers 30:2 במדבר ל"ב:

וידבר משה אל־ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה ה' And Moses spoke unto the heads of the tribes of the children of Israel, saying: This is the thing which the L-RD hath commanded.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 כי ביום הזה יכפר

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם". הטקסט מפנה לביאורו לפסוק זה, להרחבה בנושא.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ: For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 בד"ה משה ידבר

המאמר על "משה ידבר והאלקים יענו בקול" שואל מה הוסיף מתן תורה, שהרי אברהם קיים את כל התורה עוד לפני שניתנה. התשובה מתבארת באמצעות רמ"ח המצוות, שהן "איברי המלך": כל מצווה ממשיכה שם אלוקי מסוים, ובאמצעות מעשה המצוות מתלבש אור אין סוף בחכמה ובחסד.

הערת קה"ת
לעיל סז, ד.

35 משה ידבר

במעמד הר סיני, "משה ידבר והאלקים יענו בקול". הטקסט מפנה למאמרו הפותח במילים אלה.

Exodus 19:19 שמות י"ט:

ויהי קול השפף הולך וחזק מאד משה ידבר והאלקים יענו בקול: And when the voice of the horn waxed louder and louder, Moses spoke, and G-d answered him by a voice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

36 כי תרכב על סוסך

"כשרכבת על סוסך, מרכבותיך הן ישועה". המאמר מיישם את הפסוק על מתן תורה ומפרש את "הסוס" כס"ג.

Habakkuk 3:8 חבקוק ג':

הַכְנִהרִים תָּרָה הִ' אִם בְּנִהרִים אָפָה אִם־בְּיָם עֲבָרְתָּהּ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתִּיךָ יְשׁוּעָה:

Is it, O L-RD, that against the rivers, is it that Thine anger is kindled against the rivers, or Thy wrath against the sea? That Thou dost ride upon Thy horses, upon Thy chariots of victory?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37 וכמארז"ל גבי סוס שרוחו גסה עליו

בין ששת הדברים שנאמרו על הסוס: הוא אוהב מלחמה ורוחו גאה. המאמר מביא זאת כדי להצביע על רוחו הנשגבה של הסוס, וממשיך לעסוק בשני הכיוונים שבהם "הסוס" נושא את רוכבו.

Pesachim 113b פסחים קי"ג ב

הערת קה"ת

פסחים קיג, ב.

38 כענין עליית העולמות בשבת

שם מובחנות שתי עליות: עליית העולמות בשבת, שבה פנימיות העולם התחתון עולה ומתלבשת בחיצוניות העולם העליון, והיא באה באמצעות אהבה; והעלאת התחתון בדומה לעובר בתוך אמה, ביטול שלם שממשיך מוחין חדשים, כמו ביציאת מצרים.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש מו, ב. הנחת ה"פ ע' פג. אוה"ת שה"ש ח"ב ע' תלו. המשך מצה זו תר"מ פרק כה.

פסוקה 12

39 בשבירה מזו"ת דס"ג

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ראה לקו"ת ראה לא, ד.

40 עטרת בעלה

"אשת חיל היא עטרת בעלה". המאמר מחיל זאת על מלכות, שלעתיד לבוא תתעלה מעל ז"א ותגיע למדרגת ס"ג.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:

אֶשֶׁת־חַיִל עֲטֹרַת בַּעַלָּהּ וְכַרְקָב בַּעֲצָמוֹתָיו מִבִּישָׁה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 13

41 ליום שכולו שבת

בשבת היו הלויים אומרים "מזמור שיר ליום השבת" — שיר לעתיד לבוא, "ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים". המאמר רואה בכל שבת מעין טעימה ממנו.

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':

... בַּשָּׁשִׁי הָיוּ אוֹמְרִים (שם צג), הִ' מְלֶךְ גְּאוֹת לְבָשׁ וְגו'. בַּשֶּׁבֶת הָיוּ אוֹמְרִים (שם צב), מְזֻמֹּר שִׁיר לַיּוֹם הַשֶּׁבֶת, מְזֻמֹּר שִׁיר לְעֵתִיד לָבֹא, לַיּוֹם שֶׁכָּלוּ שֶׁבֶת מְנוּחָה לְחַיֵּי הָעוֹלָמִים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

יכולו להיאחז בו"א. המאמר מצטט זאת כדי להראות שההגנה הזאת באה באמצעות כינה.

Sefer Etz Chaim 41:2 עץ חיים מ"א:ב

נבאר ענין אב"א הנה נתבאר כי החצונים יונקים מן העור הנקרא קלי נוגה והנה בהיות ז"א בסוד יניקה אז החצונים נאחזין שם מאד יותר מן הצורך מאותן הניצוצין המאירין ועוברין דרך נקבי העור ואחר כך בהיותן בגדלות נמשכו בחי' מוחין דגדלות אלא שהם עדיין בחי' דינין וגבורות קצת אז נמשכו בזו"ן חשמ"ל מבחי' נה"י תבונה הבי' לבד כנודע ואז החיצונית מבחי' הפנים חשמ"ל הנ"ל אינם יכולים לינק כי הם אור גדול ונכחים עיניהם בסוד לא יתיצבו הוללים לנגד עיניך אמנם מן האחוריים דחשמ"ל יכולין לינק לכן המוחין הנמשכים אל הנוקבא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

פסוקה 15

48 והוא ענין לבוש החשמל

שם מסביר אדמו"ר הזקן שה"לבוש" האמיתי הוא החשמל, ומבחין בין החשמל שבין אצילות לעולמות התחתונים, הבא מהחיצוניות של הבינה ונמצא בנוגה, ובין החשמל הנעלה יותר המקיף את הכול. ההערה מפנה גם לקטע באמור.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' אחרי כז, ד. ובפ' אמור לו, ג.

פסוקה 18

49 הן האדם הי' כאחד ממנו

לאחר החטא אמר ה': "הן האדם היה כאחד ממנו, לדעת טוב ורע". המאמר מפרש את הכ"ף שבמילים "כאחד" כמלמדת שידיעתו של האדם דומה בלבד לידיעה העליונה, משום שהיא פנימית.

Genesis 3:22 בראשית ג:כ"ב

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹקִים הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פָּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מִצֵּץ הַחַיִּים וְאָכַל וַחֲיִי לְעַלְמָם:

And the L-RD G-d said: 'Behold, the man is become as one of us, to know good and evil; and now, lest he put forth his hand, and take also of the tree of life, and eat, and live for ever.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ג, כב.

50 מחשבה טובה

התלמוד מלמד שהקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה. המאמר משתמש בכך בהקשר של בירור ימי החול, המביא לעלייה של שבת.

Kiddushin 40a:12-13 קידושין מ"א:י"ב-י"ג

מְחַשְׁבָּה טוֹבָה מְצָרְפָּה לְמַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר: "אֲזַ נְדַבְרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְיִקְשֶׁב ה' וְיִשְׁמַע וְיִכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹנָיו לְיִרְאֵי ה' וְלַחֲשָׁבִי שְׁמוֹ". מ"א: "וְלַחֲשָׁבִי שְׁמוֹ"? אָמַר רַב אָסִי: אֲפִילוּ חֲשַׁב אָדָם לַעֲשׂוֹת מִצְוָה וְנִאֲנָס וְלֹא עָשָׂאָה - מַעֲלָה עָלָיו הַכְּתוּב כְּאִילוּ עָשָׂאָה. מְחַשְׁבָּה רָעָה אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצָרְפָּה לְמַעֲשֶׂה, שְׁנֵאמַר: "אֲנִי אִם רְאִיתִי בְּלִבִּי לֹא לִשְׁמַע ה'". וְאֵלָּא מָה אֲנִי מְקַיֵּם: "הִגַּנִּי מִבֵּיא אֶל הָעֵם הַזֶּה רָעָה פְּרִי מְחַשְׁבוֹתָם"? מְחַשְׁבָּה שְׁעוּשָׁה פְּרִי הַקְדוּשׁ ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

42 וקראתם דרור

על שנת היובל נאמר: "וקראתם דרור בארץ". בינה היא "יובל העליון" – חירות שאין לכוחות החיצוניים אחיזה בה.

Leviticus 25:10 ויקרא כ"ה:י

וְקִדְשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בְּאַרְץ לְכָל־יֹשְׁבֵיהָ יוֹבֵל הוּא תְּהִיָּה לָכֶם וּשְׁבַתְּם אִישׁ אֶל־אֶחָזְתּוֹ וְאִישׁ אֶל־מִשְׁפַּחְתּוֹ תֵּשְׁבוּ:

And ye shall hallow the fiftieth year, and proclaim liberty throughout the land unto all the inhabitants thereof; it shall be a jubilee unto you; and ye shall return every man unto his possession, and ye shall return every man unto his family.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 וכמו ספירת העומר שהוא בירור ז' מדות

ההערה מציינת שהקטע מובא באור התורה.

הערת קה"ת

מובא באוה"ת ויקרא כרך ב ע' תקכח.

44 שממשיכים מקיפים דאימא

הקטע מפנה למאמר זה: כדי למנוע מהכוחות החיצוניים לינוק מן המדות, ממשיכים את האורות המקיפים של אימא כדי לשמור עליהן, כמאמר "האם רובצת על האפרכחים" ו"תבוא האם ותקנח". עוד נאמר שם שבמקום אחר מתוארות שש הקצוות של אבא כמלוכשות בשש הקצוות של אימא, ובכך הן שומרות על המדות.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת מסעי צ, ב שבמ"א נתבאר שמתלבשי ו"ק דאבא ב"ק דאימא ובזה נשמרים המדות מיניקת החיצונים, ע"ש.

45 וספרתם לכם ממחרת השבת

"וספרתם לכם ממחרת השבת... שבע שבתות תמימות". המאמר מפרש את "ממחרת השבת" כבינה, שהאור המקיף שלה מוכך את המדות בימי הספירה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפֶה שְׁבַע שָׁבָתוֹת תְּמִימֹת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, טו.

פסוקה 14

46 תבא אמו דוקא ותקנח

רש"י, המצטט את רבי משה הדרשן, מסביר מדוע פרה אדומה מכפרת על חטא העגל: כמו בן שפחתו של המלך שלכלך את ארמון המלך, "תבוא אמו ותקנח את הצואה". המאמר מפרש את ה"אם" כבינה, שאורה מטטה.

Rashi on Numbers 19:22 רש"י על במדבר י"ט:כ"ב

47 כפי כניסת הכלים לתבונה מבפנים כן בחי' האור שלה מלוכש

מבחוץ

בשער החשמל, פרק א', מלמד הארז"ל שכאשר כלי התבונה נכנסים פנימה, כך גם "עורה", החשמל, משמש לבוש מבחוץ, כדי שהקליפות לא

51 והאם רובצת על האפרוחים

אם אדם נקלע לקן ציפור, "והאם רובצת על האפרוחים", אסור לו לקחת את האם יחד עם הבנים. המאמר מפרש את האם כבינה, הרובצת על המדות כדי להגן עליהן.

Deuteronomy 22:6 דברים כ"ב:ו'

כִּי יִקְרָא קוֹרֵצְפוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל־עֵץ אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֲפֻרָּחִים אוֹ בְּיָצִים וְהָאֵם רֹבֶצֶת עַל־הָאֲפֻרָּחִים אוֹ עַל־הַבְּיָצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים:

If a bird's nest chance to be before thee in the way, in any tree or on the ground, with young ones or eggs, and the dam sitting upon the young, or upon the eggs, thou shalt not take the dam with the young

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים כב, ו.

52 שלח תשלח את האם

"שלח תשלח את האם, ואת הבנים תיקח לך". המאמר מפרש את שילוח האם כעלייה מלמטה למעלה, ואת הבנים כתורה ומצוות שהתגלו למטה.

Deuteronomy 22:7 דברים כ"ב:ז'

שְׁלַח תְּשַׁלַּח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים:

thou shalt in any wise let the dam go, but the young thou mayest take unto thyself; that it may be well with thee, and that thou mayest prolong thy days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 אם רחץ

"ורחץ ה' את צואת בנות ציון..." המאמר מפרש את "אם" כמשמעות "כאשר" או "אם", כ"אם" במובן של אם: בינה היא האם המטהרת.

Isaiah 4:4 ישעיהו ד:ד'

אִם רָחַץ אֲדֹנֵי אֶת צֹאֵת בְּנוֹת־צִיּוֹן וְאֶת־דְּמֵי יְרוּשָׁלַם יִדְיָח מִקְרָבָהּ בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ קָעַר:

when the L-rd shall have washed away the filth of the daughters of Zion, and shall have purged the blood of Jerusalem from the midst thereof, by the spirit of judgment, and by the spirit of destruction

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 כי תרכב על סוסך

"כי תרכב על סוסך, מרכבותיך ישועה". ה"סוס" נושא את האור מלמעלה למטה אל הדברים הגשמיים, ולאחר מכן באה העלייה.

Habakkuk 3:8 חבקוק ג:ח'

הַבְּהָרִים תִּהְיֶה ה' אִם בְּהָרִים אֶפְךָ אִם־בְּיָם עֲבָרְתָךְ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ מִרְכַּבְתֶּיךָ יְשׁוּעָה:

Is it, O L-RD, that against the rivers, is it that Thine anger is kindled against the rivers, or Thy wrath against the sea? That Thou dost ride upon Thy horses, upon Thy chariots of victory?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 כמ"ש במ"א וספרתם לכם

המאמר שם על "וספרתם לכם ממחרת השבת" שואל מדוע נאמר בפסוק חמישים יום, אף שסופרים רק ארבעים ותשעה, ומדוע הספירה מנוסחת כך; והוא מסביר את הספירה מן השעורה של העומר אל החיטה של שבועות.

הערת קה"ת

לקו"ת במדבר י', א ואילך.

56 וספרתם לכם

"וספרתם לכם ממחרת השבת". ספירת העומר מזככת את הנפש הבהמית לפני מתן תורה.

Leviticus 23:15 ויקרא כ"ג:ט"ו

וּסְפַרְתֶּם לָכֶם מִמַּחֲרַת הַשָּׁבֹת מִיּוֹם הַבִּיאָכֶם אֶת־עֹמֶר הַתְּנוּפָה שִׁבְעַ שָׁבָתוֹת תְּמִימַת תִּהְיֶינָה:

And ye shall count unto you from the morrow after the day of rest, from the day that ye brought the sheaf of the waving; seven weeks shall there be complete

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ועמ"ש ע"פ מקושש עצים

שם מוסבר חטאו של מקושש העצים: בליל שבת עולים הבירורים של ששת ימי השבוע, הטוב שבועץ הדעת נפרד מן הרע ומתחבר לעץ החיים; יום השבת הוא עץ החיים, ו"ועל יובל ישלח שרשיו" מתייחס לשבת אחר הצהריים, עת רצון. עקירת דבר ממקום גידולו פירושה הפרדת נברא ממקורו, כך שהוא עומד בפני עצמו במקום להתבטל בו.

הערת קה"ת

לקו"ת שלח מב, ד.

58 מקושש עצים

במדבר נמצא אדם "מקושש עצים ביום השבת". הטקסט מפנה למאמר של אדמו"ר הזקן על פסוק זה בלקוטי תורה, שלח.

Numbers 15:32 במדבר ט"ו:ל"ב

וַיְהִי בַּיּוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ מִקְשָׁשׁ עֲצִים בַּיּוֹם הַשָּׁבֹת:

And while the children of Israel were in the wilderness, they found a man gathering sticks upon the sabbath day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 ועל יובל ישלח שרשיו

מי שבוטח בה' דומה לעץ שתול על מים, "ועל יובל ישלח שרשיו". המאמר שם קושר את "יובל" ל"יובל", שנת היובל, שהיא בינה.

Jeremiah 17:8 ירמיהו י"ז:ח'

וְהָיָה כְעֵץ שֶׁתּוֹל עַל־מַיִם וְעַל־יּוֹבֵל יִשְׁלַח שְׁרָשָׁיו וְלֹא יִרְאֶה כִּי־יָבֵא חֹם וְהָיָה עֲלֵהוּ רֹעֵן וּבִשְׁנַת בְּצֻרָתוֹ לֹא יִדָּאג וְלֹא יִמָּשׂ מַעֲשׂוֹת פְּרִי:

For he shall be as a tree planted by the waters, And that spreadeth out its roots by the river, And shall not see when heat cometh, But its foliage shall be luxuriant; And shall not be anxious in the year of drought, Neither shall cease from yielding fruit

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 בינה נקי יובלא דרור

הערת קה"ת מפנה לZohar III, 108b למילים האלה.

Zohar III, 108b זח"ג קח, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג קח, ב.

התורה שהחלה בסיני.

Esther 9:23 אסתר ט':כ"ג

וּקְבַל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הֵחֵלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֵּכַי אֲלֵיהֶם:

And the Jews took upon them to do as they had begun, and
as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 נעשה ונשמע

"נעשה ונשמע": תחילה הכלים, ובאמצעותם האור.

Exodus 24:7 שמות כ"ד:ז

וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנוֹ הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָל אֲשֶׁר־דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע:

And he took the book of the covenant, and read in the hear-
ing of the people; and they said: 'All that the L-RD hath spo-
'ken will we do, and obey

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 פסקה

68 מעט מעט אגרשנו

"מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה ונחלת את הארץ". המאמר משווה את הויכוח ההדרגתי של הכלים לאחר סיני לכיבוש ההדרגתי הזה.

Exodus 23:30 שמות כ"ג:ל

מְעַט מְעַט אֶגְרֹשְׁנִי מִפְּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרָה וְנִחַלְתָּ אֶת־הָאָרֶץ:

By little and little I will drive them out from before thee, un-
til thou be increased, and inherit the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 וקבל היהודים

הפועל "ויקבל" מופיע בלשון יחיד, אף שנושאו הוא "היהודים". המאמר מפרש זאת כביטוי לאחדות שהושגה באמצעות מסירות נפש.

Esther 9:23 אסתר ט':כ"ג

וּקְבַל הַיְּהוּדִים אֶת אֲשֶׁר־הֵחֵלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב מֶרְדֵּכַי אֲלֵיהֶם:

And the Jews took upon them to do as they had begun, and
as Mordecai had written unto them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 ולכן נאמר . . ולכן נאמר וקבל לשון יחיד

ההערה אומרת שקטע מכאן, הנמשך בעמוד 98a, הועתק לאור התורה על במדבר.

הערת קה"ת

בדף צח, א קטע מכאן נעתק באוה"ת במדבר ע' כא.

71 ויחן שם ישראל

"ויחן שם ישראל נגד ההר": הפועל מופיע בלשון יחיד. המאמר מפרש זאת כביטוי לכך שכולם היו כאיש אחד.

Exodus 19:2 שמות י"ט:ב'

וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְבַּר סִינַי וַיִּחַנוּ בְּמִדְבַּר וַיַּחֲזִי שָׁם יִשְׂרָאֵל נֹגַד הָהָר:

And when they were departed from Rephidim, and were
come to the wilderness of Sinai, they encamped in the
.wilderness; and there Israel encamped before the mount

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

61 בינה נקי יובלא דרור

בפרשת בהר (זוהר III 108b, המקום שמצוין בהערת קה"ת) מכנה זוהר את אימא עילאה "שנת החמישים", שנת היובל, "אשר תקראו דרור". אימא עילאה היא בינה, ולכן המאמר מכנה את בינה "יובל של חירות".

Zohar, Behar 5:16-22 ספר זוהר, בהר ה':ט"ז-כ"ב

62 לבוש מלכות כו' וסוס אשר רכב

המן הציע לתת לאיש שהמלך מבקש לכבד "לבוש מלכות אשר לבש בו המלך, ואת הסוס אשר רכב עליו המלך". המאמר מפרש את הלבוש כנגדים העשויים מן המצוות, ואת הסוס כהמשכת הבינה.

Esther 6:8 אסתר ו':ח'

יָבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבִשְׁבוּ הַמֶּלֶךְ וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן כְּתֹר מַלְכוּת בְּרֹאשׁוֹ:

let royal apparel be brought which the king useth to wear,
and the horse that the king rideth upon, and on whose head
;a crown royal is set

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 את קרבני

"קרבני לחמי לאשי..." הטקסט מפנה למאמר שלו על פסוק זה, המסביר מדוע תשובה מועילה רק בעולם הזה.

Numbers 28:2 במדבר כ"ח:ב'

צו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קֶרְבְּנֵי לַחְמִי לְאִשֵּׁי רֵיחַ נִיחָחִי תִשְׁמְרוּ לְהִקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ:

Command the children of Israel, and say unto them: My
food which is presented unto Me for offerings made by fire,
of a sweet savour unto Me, shall ye observe to offer unto Me
.in its due season

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 מ"ש ע"פ לסוסתי

המאמר על "לסוסתי ברכבי פרעה" מסביר שהאותיות נקראות סוסיים: השכל רוכב עליהן ומנהיג אותן, ובכל זאת הן מוליכות אותו ורוק יתר מכפי שהיה מגיע לבדו. יש אותיות נוקביות, המבטאות עלייה מלמטה למעלה, ואותיות דוכרניות, המבטאות המשכת האור המקיף מלמעלה למטה; "כי תרכב על סוסיך", שנאמר על מתן תורה, מתייחס לאותיות הדוכרניות.

הערת קה"ת

לעיל בפ' יתרו סג, ד.

65 לסוסתי

"לסוסתי ברכבי פרעה דמיתיך רעייתי". הטקסט מפנה למאמר שבתורה אור על פסוק זה, העוסק באותיות זכריות ונקביות.

Song of Songs 1:9 שיר השירים א':ט'

לְסָסְתִּי בְּרִכְבִּי פָרְעָה דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי:

I have compared thee, O my love, To a steed in Pharaoh's
.chariots

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 פסקה

66 וקבל היהודים את אשר החלו לעשות

לאחר הניצחון קיבלו היהודים על עצמם את מה שהחלו לעשות — לקיים את ימי הפורים כפי שמרדכי כתב להם. המאמר מפרש זאת כהשלמת קבלת

פסוקה 22

72 כאלו הם כולם כאיש אחד

כפי שנאמר בהערה, הרבי מציין שגם בפורים התקיימה האחדות של מן תורה, שכן גם אז נאמר "וקבל" בלשון יחיד.

הערת קה"ת

שענין האחדות שהי' במי"ת הי' ג"כ בפורים, שהרי אז הי' "וקבל (לי יחיד) היהודים עליהם את אשר החלו לעשות" — ראה שיחת י"ב אדר תשל"ט.

פסוקה 23

73 ענין התחלקות המדרגות זהו רק מהחכמה למטה

כפי שמוכח בהערה: כאשר החכמה מגיעה לכלל הכנה היא נעשית מחולקת, משום שהכנה כרוכה בתחושה של מציאות נפרדת, ואילו החכמה מצד עצמה היא ביטול.

הערת קה"ת

בד"ה הנותן שלג תרס"ג (נדפס בסה"מ ליקוט — ב ע' עה) כתב "זהו כשבח" החכמה בא לידי השגה או הוא בבחי' התחלקות, דהשגה הוא בחי' יש, אבל חכמה בעצם הוא ביטול", ע"ש בארוכה.

74 נודע בשערים בעלה

"נודע בשערים בעלה, בשבתו עם זקני ארץ". הוזהר מפרש את "בעלה" על ה', הנודע לכל אחד לפי מידתו שלו.

Proverbs 31:23 משלי ל"א:כ"ג

נודע בשערים בעלה בשבתו עם זקני ארץ:

Her husband is known in the gates, When he sitteth among the elders of the land

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, כג.

75 לכל חד לפום מה דמשער בלביה

הוזהר מסביר את "נודע בשערים": ה' נודע "לכל אחד לפי מה שמשער בלבו". המאמר משתמש בכך כדי להראות שההשגה מחלקת את בני האדם למדרגות.

Zohar I, 103b זח"א קג, ב

הערת קה"ת

זח"א קג, ב. ראה לקו"ת מסעי פה, ב.

פסוקה 24

76 ע"פ מים רבים כו' פרשה תולדות

ההערה מציינת שאור התורה על וירא מפנה לקטע הזה.

הערת קה"ת

לעיל יב, ד. באוה"ת וירא כרך ד תשלח, ב מציין לכאן.

77 כי לא יראני האדם

ה' אמר למשה: "לא תוכל לראות את פניי, כי לא יראני האדם וחי". המאמר מחיל זאת על אור אין סוף, שאף שכל אינו יכול להשיגו.

Exodus 33:20 שמות ל"ג:כ'

וַיֹּאמֶר לֹא תוּכַל לִרְאֹת אֶת-פָּנַי כִּי לֹא-יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחַי:

And He said: 'Thou canst not see My face, for man shall not see Me and live

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כ.

78 הערת קה"ת מפנה ל Genesis 25:19-28:9 למילים האלה.

Genesis 25:19-28:9 בראשית כ"ה:י"ט-כ"ח:ט'

פסוקה 25

79 בעלי השיר יוצאין בשיר

המשנה מונה את הדברים שבהם מותר לכהנמה לצאת בשבת: "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר". המאמר מפרש "שיר" כומר: המדות יוצאות בשירה.

Mishnah Shabbat 5:1 משנה שבת ה':א'

במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה. יוצא הגמל באפסר, ונאקה בהטם, ולבדקיס בפרמבגא, וסוס בשיר, וכל בעלי השיר יוצאים בשיר ונמשכים בשיר, ומזין עליהן וטובלין במקומן:

Wherewith may [a man let] an animal go out? and wherewith may [he] not [let] it go out? The camel [he] may [let] go out with its halter, the she camel with a nose-ring; the Lybian ass with bridle and bit; the horse with its collar; all [animals] that wear a collar may go out therewith, and be led thereby; [in case it, the collar, becomes unclean] it must be rinsed, and dipped in its place [without taking it off.]

Torat Emet 357 (Public Domain) • Eighteen Treatises from the Mishnah (Public Domain)

פסוקה 26

80 קימו וקבלו היהודים

"היהודים קבעו וקיבלו על עצמם ועל צאצאיהם" לשמור את ימי הפורים. כאן המילה כתובה "וקבל" (יחיד), ונקראת "וקבלו" (רבים).

Esther 9:27 אסתר ט':כ"ז

קִיְּמוּ וקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל-בָּנֵיהֶם וְעַל כָּל-הַגּוֹיִם עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לְהָיוֹת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכִזְמוֹנָם בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה:

the Jews ordained, and took upon them, and upon their seed, and upon all such as joined themselves unto them, so as it should not fail, that they would keep these two days according to the writing thereof, and according to the appointment thereof, every year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 27

81 וזהו ענין קרי וכתבי

שם מסביר אדמו"ר הזקן שהקרי תואם את ההבנה הגלויה לנו, ואילו הכתיב הוא למעלה מהשכל וההבנה: כשהמילה כתובה אין לה לבוש של הכנה, וכשקוראים אותה בקול יש לה לבוש כזה.

הערת קה"ת

ראה אגה"ק ס"י יט.

82 קימו וקבל היהודים עליהם ועל זרעם

הפסוק כפי שהוא כתוב, בלשון היחיד "וקבל": היהודים קיבלו את פורים "על עצמם ועל זרעם". המאמר קורא את לשון היחיד שבכתוב כביטוי

למסירות הנפש הנסתרת שבכל יהודי.

Esther 9:27 אסתר ט':כ"ז

קִיְּמוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים עַל־יָרְעֵם וְעַל־הַנָּלוּיִם עֲלֵיהֶם וְלֹא
יַעֲבֹר לִהְיוֹת עֲשִׂים אֶת שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכִזְמָנָם בְּכָל־שָׁנָה
וְשָׁנָה:

the Jews ordained, and took upon them, and upon their
seed, and upon all such as joined themselves unto them, so
as it should not fail, that they would keep these two days ac-
cording to the writing thereof, and according to the appoint-
ed time thereof, every year

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)



על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); מקורות מצוטטים, דרך; Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Eighteen Treatises from the Mishna (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/11/](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/megillas-esther/11/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק